

คณะศรีทธาเข้า

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้าพูดถึงปฏิบัติไม่เป็นมันก็จะพูดแบบวิทยาศาสตร์ คำว่า “วิทยาศาสตร์” พูดถึงวิทยาศาสตร์แล้วต้องเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น โลกจะคิดกันเลยว่าธรรมะต้องเป็นวิทยาศาสตร์ถึงจะพิสูจน์ได้ เราก็บอกว่ายิ่งกว่าวิทยาศาสตร์อีกธรรมะนี้ มันวิทยาศาสตร์ทางจิตนะ เพราะวิทยาศาสตร์นี้มัน ๘๘.๘๘ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไม่มี ปริมาณกรรมไม่มี แต่ธรรมะนี้ล้านเปอร์เซ็นต์ ต้องล้านเปอร์เซ็นต์ ถ้าไม่ล้านเปอร์เซ็นต์มันชำระกิเลสไม่ได้ เพราะกิเลสจะแอบอยู่ตรงนั้น แอบตรงที่จุดๆ นะ จุดๆๆ ศูนย์เลย กิเลสมันจะแอบอยู่ตรงนั้น มันถึงต้องตรงนั้น

ฉะนั้น พอคิดอย่างนี้ปี๊บจะมาพูดถึงการปฏิบัติของพวกเรา ว่าการศึกษาของพวกเราเป็นปัญญาชน พอเราศึกษาธรรมะแล้ว “ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ” แล้วเชื่อมั่นมาก แล้วธรรมะต้องเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เพียงแต่ว่า ตรงนี้ที่เราพูดว่าเส้นผมบังภูเขา เส้นผมบังภูเขาไป เพราะเราศึกษาเป็นความจริง แต่ความจริง สัจจะในความจริงจริง ๆ แต่เราไม่จริงเห็นไหม

เราถึงค้ำใจ เขาว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ เราบอกว่าไม่ใช่ ไม่ใช่ ถ้าธรรมะเป็นธรรมชาตินะพวกเรานี้เป็นพระอรหันต์หมดแล้ว เพราะเราเกิดจากธรรมชาติ การเกิดและการตาย การหมุนเวียนไป ชีวิตคู่นี้เป็นธรรมชาติใช่ไหม การสืบพันธุ์นี้เป็นธรรมชาตินะ ธรรมชาติของโลกนี้การสืบพันธุ์คือการเกิด การสืบต่อชีวิตนี้เป็นธรรมชาติ แล้วเราก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ทำไมเราไม่เป็นธรรมะละ

ธรรมะนี้ธรรมเหนือโลก คือธรรมเหนือธรรมชาติ มันต้องรู้สัจธรรม รู้ตามความจริงธรรมชาติแล้วปล่อยธรรมชาติตามความเป็นจริง เหมือนกับเรานักวิทยาศาสตร์รู้

ทฤษฎีแล้วเราจะไม่สงสัยอะไรเลย นี่มันรู้สัจจะความจริงในการเกิดและการตาย การ
หมุนไปของธรรมชาติ การหมุนไปของธรรมะใหม่ แล้วมันปล่อยไปตามเป็นจริง
ไม่อย่างนั้นเราก็จะเกิดจะตายกันอย่างนั้น

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” แล้วว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็น
ธรรมชาตินี้ค้ำนนะ ค้ำนในใจ ถ้าเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติเป็นชีวิตคู่ แล้วออกมาถือ
พรหมจรรย์ไม่มีคู่นี้ผิดธรรมชาติแล้ว นี่ผิดธรรมชาติ ใจพวกนี้เอาไปประหารชีวิตเพราะ
มันไม่อยู่ในธรรมชาติ เพราะธรรมชาตินี้มันของคู่ ระหว่างชีวิตคู่ก็คือชีวิตเรื่องธรรมชาติ
จริงใหม่ ไม่ผิดหลักธรรมชาติ แล้วทำไมอยู่คนเดียว แล้วไม่เห็นพูดเรื่องพระเลย ถือ
พรหมจรรย์ ถ้าถือพรหมจรรย์ พรหมจรรย์นี้อยู่เพื่อใคร พรหมจรรย์นี้อยู่เพื่อพรหมจรรย์
ไม่อยู่เพื่อใครเลย

ที่นี้ย้อนกลับมา เราจะบอกก่อน เราจะปูพื้นให้เห็นก่อนว่า “เวลาปฏิบัติแล้วเราก้
ว่าเราใช้ปัญญากันแล้วไง เราใช้ปัญญาแล้ว เรารู้แล้ว” ไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้อะไรเลย เพราะ
อะไรรู้ใหม่ เพราะไปชิงสุกก่อนห่าม มันต้องเป็นขั้นตอน ผลไม้เวลาออกมามันจะเป็น
ดอกแล้วเป็นผล แล้วผลไม้มันจะแก่เป็นธรรมดา มันต้องเจริญเติบโตเป็นธรรมชาติ

ที่นี้ของเราก้เหมือนกัน ของเรานี้เราไปชิงสุกก่อนห่ามไป พอเราไปศึกษาธรรมะ
พระพุทธรเจ้าเรารู้หมดแล้ว รู้หมดเลย ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคเป็นอย่างนั้น ๆ แต่รู้โดย
โลกใจ มันไม่เป็นไปตามธรรมชาติ นี่พอเราไม่ศึกษาธรรมะเราก้ไม่รู้อะไรกันเลยใช่ไหม
พอเราไปอ่านนี้เรารู้แล้ว เราเข้าใจแล้ว แต่เข้าใจโดยอะไร เข้าใจโดยเราเข้าใจ แต่
มันไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริงมันเหมือนเลย การปฏิบัติธรรมนี่นะ เหมือนนักวิทยาศาสตร์
นักวิทยาศาสตร์เราทำวิจัยต่าง ๆ เราต้องทดสอบ เราจะทดสอบ เราต้องทดสอบจนกว่า
มันจะรู้จริง จนกว่าจะได้หลักเกณฑ์มันขึ้นมา

ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน ในการปฏิบัตินี้มันต้องเริ่มต้น ธรรมะพระพุทธรเจ้า
ถูกต้อง ๆ แต่ถ้าเราทำความจริงของเราขึ้นมา เราต้องปฏิบัติของเรา ที่นี้พอปฏิบัติขึ้นมา
เข้าตรงนี้แล้ว บอกว่าถ้าเราคิดนี่นะเป็นโลกีย์ปัญญา เราถึงบอกว่าโลกีย์ปัญญามันเป็น

ปัญญาอบรมสมาธิ ตรงนี้คนไม่เข้าใจ คำว่าปัญญาอบรมสมาธินี้เราคิดได้ เราใช้ปัญญาได้ แต่ปัญญาเราไม่รู้ใคร่ครวญหาเหตุผลหาถูกหาผิด พอหาเหตุผลหาถูกหาผิด เราเข้าใจว่าอะไรผิดถูก เราจะทิ้งความผิด เอาแต่ความถูก

แต่ในอภิธรรมเขาไม่เอาตรงนี้ เขาบอกให้ดูการเกิดดับ ให้ดูเฉย ๆ เห็นการเกิดและการดับ ถ้าเห็นการเกิดและการดับ เราเปรียบเทียบพระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตกหรือไม่เดี๋ยวนั้นะ ไฟถนนนี้ ไฟถนนนี้เดี๋ยวนั้นเขาไม่ใช่สวิตซ์ไฟ เขาใช้แสง เห็นไหม เวลาแสงมันสลัวลง ไฟจะติดเอง มันไม่มีชีวิตนะ มันก็เกิดดับได้ มันติดเองดับเองก็ได้ แล้วเรามาเห็นตอนเกิดดับ เรานี้เราได้อะไร เราได้อะไร เห็นการเกิดและการดับเราได้อะไร เพราะอะไร เพราะไม่มีปัญญา ไม่เข้าใจอะไร

ที่นี้เพียงแต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราถึงขั้นการคูจิตมาก การคูจิตเรากัน แต่มันใช้ได้เป็นบางครั้งบางคราว การคูจิตนี้เป็นการพัก อย่างเช่น เราใช้ปัญญาเรามากนะ เราก็ยันไว้ไง พุคอย่างนี้บ๊อบมันคิดถึงหลวงตา หลวงตาท่านบอกว่าท่านนั่งสมาธิอยู่ตลอดเวลา แล้วใช้ปัญญามาก ตอนที่หลวงปู่มันให้ออกพิจารณาแล้วไง ตอนที่แบบว่าสมาธินี้เป็น..ถ้าสัมมาสมาธิไม่มีแล้วอยู่ที่ไหน

“สัมมาสมาธิพระพุทธเจ้าอย่างหนึ่ง สัมมาสมาธิพระพุทธเจ้าเป็นสัมมาสมาธิที่ไม่มีสมุทัย ไม่มีความคิดเราบวก แต่สมาธิของท่านมันมีสมุทัย มันถึงไม่ใช่เป็นสัมมา”

แล้วด้วยเหตุผลท่านก็เชื่อ พอเชื่อท่านออกใช้ปัญญา ที่นี้พอใช้ปัญญา ตรงนี้พอใช้ปัญญาวิปัสสนาไปเรื่อย ๆ ที่นี้มันทำทั้งคืน มันเหนื่อยมาก เหมือนเช่นหัวค้ำ จิตเราสงบแล้ว เราก็พิจารณาอสุภะตลอด ที่นี้พอมันเหนื่อยมากมันก็หยุดไว้ไง ยันไว้ คูจิตยันไว้ ท่านบอกว่า “ท่านเหนื่อยมาก พอใช้ปัญญาหมุนมันเหนื่อยมาก ท่านก็ใช้ขันติ ก็ใช้สติ กคไว้ ยันมันไว้เฉย ๆ” พอดีหลวงปู่มันท่านส่งจิตมาดู มาเห็นหลวงตาท่านยันไว้โดยขันติ แล้วพอเข้าไปทำข้อวัตรไง เข้าหลวงตาท่านเล่าเองนะ ท่านบอกท่านไปทำข้อวัตร พอขึ้นไปหาหลวงปู่มันซัดบ๊อบเลย

“มหา มหาพิจารณาอย่างไร พิจารณาอย่างนั้นนะเธอ”

พิจารณาต้องใช้ปัญญาใช่ไหม แต่ไม่ ท่านบอก “ท่านยันไว้” ท่านเหนื่อยมาก แล้วท่านยันไว้ พอยันไว้

“มหา มหาพิจารณาอย่างไร พิจารณาอย่างนั้นนะหรือ พิจารณาแบบหมากัดกัน”

หมากัดกัน เวลามันกัดกัน หมากัดกัน ท่านเปรียบเทียบ หมากัดกันเวลามันกัดกัน แล้ว มันต่างคนต่างกัดกันอยู่ มันไม่ปล่อย เห็นไหม มันยันกันไว้ไง นี่มันก็ยันไว้เฉยๆ ท่านบอก

“ไม่ถูกต้อง ต้องใช้ปัญญา ไม่ใช่ไปยันไว้อย่างนั้น ยันไว้อย่างนั้นมัน เหมือนกับ...”

ที่นี้หลวงตาท่านเคารพ ท่านก็รับทราบ แล้วท่านมาเล่าให้พวกเราฟัง ท่านบอกว่า หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ละ ท่านบอกว่า

“หลวงปู่มันท่านส่งจิตมาดูเราคนละเวลา ถ้าท่านส่งจิตมาดูก่อนหน้านั้น ท่านจะไม่พูดอย่างนี้เลย เพราะก่อนหน้านั้นท่านใช้ปัญญาต่อสู้กับมันเต็มที่ แล้วท่านเหนื่อย ใจ”

เราใช้ปัญญาใช้ความคิดมากๆ ใช้ปัญญามันจะเหนื่อยมาก พอเหนื่อยมากท่านก็ พักใจ พักด้วยการเหมือนพักสมาธิยันไว้ พอจิตหลวงปู่มันส่งจิตมาดูพอดี มาเห็นตอน นั้นนะ เห็นไหม การดูจิต การยันไว้ มันไม่ใช่ทาง แต่มันพักได้ เขาเรียกขันติธรรม ในการดูจิตใจ

ที่นี้การใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้ ถ้าเราใช้กัน ถ้าคนเข้าใจตรงนี้ คนปฏิบัติมันเขว จากตรงนี้ มันถึงทำให้ไม่เข้าใจอะไรใจ ถ้าไม่เขวจากตรงนี้นะ จับตรงนี้ได้จะไม่สงสัย อะไรเลย คือเราใช้ปัญญาได้ ใช้สติปัญญานี้ไปได้ แต่มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ หมายถึง ว่า เราใช้ปัญญา สมมุติว่าเราคิด เราคิดเรื่องอะไรก็แล้วแต่ เราก็มีสติยับยั้งมัน เราคิดหา เหตุหาผล นี่คือนิยามปัญญาอบรมสมาธิ เราจะเห็นเลยว่าเราคิดถูกคิดผิด เราคิดสิ่งดีหรือไม่ดี

ถ้าเราคิดถึงสิ่งที่ดีๆ เออ เราว่าสิ่งนี้ที่ดี บางทีมันคิดแต่สิ่งที่ไม่ดีไง มันอารมณ์กระทบอะไรอย่างนี้ มันคิด เราจะบอกว่าสิ่งนั้นเป็นกิเลส สิ่งนี้เป็นธรรม เห็นไหม มันจะคัดเล็อกอย่างนี้ นี่เราจะคิดดี คิดดีหมายถึงว่าอยากปฏิบัติ อยากตั้งสติ คิดแต่สิ่งที่ครูบาอาจารย์คิดให้เป็นประเด็น เหมือนเอาประวัติของครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาเป็นตัวตั้งแล้วคิดตาม คิดให้ดีๆ ไปนี้ จิตใจมันจะกล่อมของมัน มันจะกลมกล่อมของมันแล้วถึงเวลา มันจะปล่อยวางใจ มันปล่อยวางความคิด พอปล่อยวางความคิดนี้มันจะมีอิสระ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ส่วนใหญ่ได้แค่นี้

ที่เขาทำๆ กันอยู่นะคือแค่นี้เอง คือปัญญาอบรมสมาธิ คือผลของมันคือสมถะไง คือผลของมันคือตัวจิต คือความรู้สึก ปล่อยความคิด ความคิดนี้ไม่ใช่ความรู้สึกนะ ความคิดเกิดจากรู้สึก เพราะมีความรู้สึกเรามาถึงมีความคิด ความรู้สึกคือตัวพลังงาน ความคิดมันเกิดดับ ความคิดนี้เห็นใหม่ เราคิดเป็นเรื่องๆ จบเป็นเรื่องๆ ไป แต่ตัวความรู้สึกไม่เคยจบ เพียงแต่บางทีมันผลอ เรานั่งผลอๆ นี่เราไม่มี แต่พอเรารู้สึกตัวขึ้นมาก็มี ตัวนี้เวลามันปล่อย มันปล่อยความคิดมา มันจะเป็นตัวความรู้สึก คือตัวจิต ถ้ามันปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ นี่ไงเป็นสมาธิ แล้วเป็นสมาธิไปเรื่อยๆ ไปเรื่อยๆ

พอสมาธิไปเรื่อยๆ นะ มันจะสร้างฐานของมัน เราจะใช้คำนี้เลยว่าการสร้างฐานของมัน เวลา มันเห็นความคิดขนาดนี้ปั๊บ มันจะใช้ความคิดนะ ใช้ความคิด พอเห็นความคิด ทำไมความคิดนี้ควบคุมได้ง่าย ควบคุมได้ยาก ความคิดที่ควบคุมได้ง่ายคือมันมีสติ แล้วเราเห็นโทษของมัน เราเห็นโทษ อย่างเช่น เรารู้ว่าน้ำร้อน ถ้าเราจับของร้อนนี้มันจะร้อน จับของเย็นนี้มันจะไม่ร้อน ความคิดถ้ามันคิดเรื่องร้อนมันก็จะร้อน คิดเรื่องเย็นมันก็จะเย็น ฉะนั้นมันก็ควบคุมความคิดเข้ามาเรื่อยๆ มันก็คิดแต่เรื่องที่เป็นคุณก็คือธรรมะ คือความเย็นเข้ามาเรื่อยๆ มันก็ควบคุมใจได้ง่าย

แล้วทำไมถ้ามันควบคุมไม่ได้ บางทีมันเราโดนกระทบรุนแรง จิตมันโดนกระทบรุนแรง มันคิดแต่เรื่องที่มันไม่พอใจใจ มันทำไมถึงเป็นอย่างนั้นล่ะ มันเป็นอย่างนั้นเพราะนี่ไง เพราะกิเลสไง เพราะกิเลส กิเลสคืออะไร กิเลสคือตัวค้นหา คือตัวความอยาก มันอยากในอะไร อยากในรูป รส กลิ่น เสียง ความคิดนี่คือรูป รส กลิ่น เสียง เสียงที่เราคิด เสียงที่ได้ยิน รูป รูปที่เราารู้สึก มันคิดแต่ตรงนี้

แต่ถ้าปัญญามันเห็นปั๊บ มันจะรู้ว่า รูป รส กลิ่น เสียง นี่มันสักแต่ว่า สมมุติ เสียงที่เขาเอ็ดเรานี้ก็เสียงเฉยๆ แต่เราไปให้ค่าเขาเอ็ด พอเสียงเขาขมละ เสียงเขาขมหรือ เสียงเขาเอ็ดมามันคือเสียงเท่ากัน คุณค่าของคุณภาพเสียงไง เท่ากัน เสียงดังเสียงเบา เท่ากันใช่ไหม แต่เราให้ค่ามันเองใช่ไหม บวกหรือลบ ใ้อบวกหรือลบ “บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร” ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ปั๊บ มันจะเห็นเลยว่าเราให้ค่าเอง ถ้าเราให้ค่าเอง เราทันปั๊บ เราจะตัดตรงนี้ได้ ตัดตรงให้ค่าไง ให้ค่าว่าเป็นเสียงที่บวกหรือลบ แต่เสียงคือ เสียง

เราวัดเสียงด้วยเทคโนโลยีที่วัดความดังของเสียง เสียงคือเสียง แต่ทำไมเราให้ค่า มันละ เพราะอะไร เพราะเรามีตัณหาไง นี่ไงบ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร รูป รส กลิ่น เสียง นี่เป็นบ่วงของมาร มันเอามาล่อเราไง เพราะเราได้ยินเราอยากได้ยิน ถ้าใคร ชม แหมm อยากฟังมากเลย นี่ไง ตัวนี้มันตัวกระตุ่น ถ้าใช้ปัญญาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า มันจะเข้าไปเห็นตัวนี้ไง มันจะตัดได้เอง ตัดได้เองหมายถึงว่ารูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วง ของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

พอตัดได้ปั๊บจะกลับมามตรงนี้ กลับมาตรงที่ว่า เวลาเราพิจารณา เราใช้ความคิด ความคิดเกิดขึ้น แล้วเราใช้ปัญญาไล่ไป ปัญญาคือตามความคิดไป สติตามความคิดไป เห็นคุณค่าเห็นโทษของมัน แล้วปล่อยวางๆ พอมันปล่อยวางทีหนึ่ง มันก็ปล่อยกลับมาที่ตัว ความรู้สึกทีหนึ่ง แต่มันเร็วมาก ปล่อยแปบเดียวเดี๋ยวคิดอีกแล้ว เดี่ยวคิดอีกแล้ว แต่ถ้ามัน ปล่อยเราจะเห็นคุณค่ามันแล้ว แล้วปล่อยบ่อยๆ เข้า จนเห็นอย่างอธิบายเมื่อก็เรื่องบ่วง ของมาร เรื่องรูป รส กลิ่น เสียง พอเห็นคุณค่าบ่อยครั้งเข้ามันจะทัน ทันจนรู้จักเลย แล้ว มันตัดได้เลย

เพราะที่นี้ ความคิดสักแต่ว่าความคิด เสียงสักแต่ว่าเสียง ทุกอย่างสักแต่ว่าเป็น ธรรมชาติของมัน สติพร้อมหมดเลยนะ นี่ก็ถยานปุณฺชน ปุณฺชนคือคนหนาด้วยกิเลส มัน จะควบคุมใจได้ยาก แต่พอเห็นเหตุเห็นผลจนเราปล่อยวางได้ มันจะเป็นกัลยาณปุณฺชน กัลยาณปุณฺชน หมายถึงว่า กัลยาณปุณฺชนใช่ไหม ปุณฺชนคนหนา กัลยาณปุณฺชนคือคนบาง บางจากเรื่องโลกๆ มันจะควบคุมตัวนี้ ตัวความรู้สึกนี้ได้ดีขึ้นมากๆ แล้วทำบ่อยครั้ง

เข้าๆ จนมันมีหลักเกณฑ์ของมัน พอมีหลักเกณฑ์ของมัน ตรงนี้ ตรงนี้มันจะเป็น วิปัสสนา

โดยธรรมชาติ ความรู้สึกกับความคิดนี้มันมีโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แล้วมันจะ ทำงานของมันเองโดยสัญชาตญาณ เราไม่เคยเห็นใจ แต่พอจิตมันสงบปั๊บ เราจับหลักได้ นี่เราจะเห็น เพราะเราารู้เอง เห็นว่ามันเสวยอารมณ์ เห็นว่าพลังงานมันเสวยความคิด อย่างไร มันจับได้ พอมันจับได้ตรงนี้ พอจับได้ พลังงาน พลังงานคือตัวจิต ความคิดคือ จันท์ ๕ เห็นไหม จันท์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่จันท์ ๕ จันท์ ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่จันท์ ๕ แต่ขณะที่มันจะจับนี้มันยังไม่เห็น

มันเหมือนผู้พิพากษาเลย คือมันพิจารณาโดยข้อเท็จจริงเลย ถ้าเห็นอย่างนี้ปั๊บ นี่ แค่เห็นเฉยๆ เห็นคือเหมือนกับเราเป็นเจ้าของเทคโนโลยี เราควบคุมมัน แต่เราใช้งาน เรา ซ่อมมันเป็น เรารักษาเป็น คือ เราแยกมันออกไป เหมือนเอาคอมพิวเตอร์นี่มาถอดออก ซ่อมเลย เราเอาความรู้สึกเรา เอาสัญชาตญาณ เอาความสสารที่มันมีพลังงานเอาออกมา ซ่อมเลย ออกมารื้อออกๆ พอรื้อออกนี้ความคิดมันเกิดไม่ได้ ความคิดมันดับหมด เพราะว่าเหมือนคอมพิวเตอร์จุดใดจุดหนึ่งเราถอดออก ทำไม่ทำงานอะไรไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน พอมันเห็นเสวยอารมณ์นี้ไง จิตนี้มันจะเสวยอารมณ์ ถ้าเสวยจับได้ พอจับได้มันถึงวิปัสสนา ในธรรมของครูบาอาจารย์จะบอกว่า เรารู้ชื่อนาย ก. ขโมย ของไป แต่เราจับตัว นาย ก. ไม่ได้ เราจับตัวนาย ก. ไม่ได้ เรารู้ชื่อนี้ทุกคนรู้ชื่อนว่าตัวเองมี กิเลส ทุกคนรู้ชื่อนว่าในใจเรามีสิ่งที่เราอยากจะทำ แต่เราไม่เห็นจำเลยใจ เราจับจำเลย ไม่ได้ การจับจำเลยไม่ได้นี้วิปัสสนาไม่มีหรอก ครูบาอาจารย์ท่านพูดอย่างนี้นะ ในการ ประพฤติปฏิบัติมันมีอยู่สองกรณี

กรณีหนึ่ง คือ ขุดคุ้ยหาจำเลย การขุดคุ้ย การพยายามแสวงหามานี้ แต่เราไม่ได้คิด กัน เราไปคิดปฏิบัติตั้งแต่ทีแรก สุกก่อนห้ามใจ มันถึงบอกว่า ถ้าบอกว่า “เมื่อไหร่จิตมัน จะสงบแล้วถึงจะได้วิปัสสนา” คือ ถ้าพูดอย่างนี้ปั๊บมันจะไม่ใช้ความคิดใจ เราถึงบอกว่า เราเทศน์บ่อย เวลาเราพูด เราพูดถึงว่าโลกีย์ปัญญา กับ โลกุตตรปัญญา โลกีย์ปัญญาคือ

ปัญหาที่เราทำวิจัยกันอยู่นี้ ศาสตราจารย์ จะดอกเตอร์อะไรก็แล้วแต่ที่เขาทำการวิจัยนี้คือ โลกียปัญญา คือปัญญาของโลกทั้งหมด

โลกุตตรปัญญาคือจะเป็นนาย ก. นาย ข. จะคนทุกชั้นใจจะ เศรษฐี กุฎุมพี จะมีฐานะขนาดไหน ถ้าจิตสงบจนตั้งมั่นแล้วแล้วจิตเห็นจิต อาการของจิต จิตเห็นอาการของจิต เหมือน..เราเปรียบเทียบบ่อย เหมือนส้มกับเปลือกส้ม ตัวจิตคือตัวเนื้อส้ม ความคิดเป็นเปลือกส้ม แล้วส้มมันก็มีโดยธรรมชาติของมัน ส้มก็มีเปลือกโดยธรรมชาติของมัน ความคิดกับจิตมันก็เป็นธรรมชาติของมันที่มันมีอยู่แล้ว แล้วส้มกับเปลือกส้ม เราคนเป็น เราถึงปอกเปลือกส้มเอาเปลือกส้มทิ้งกับกินเนื้อส้ม แต่ถ้าคนไม่รู้จักมันกินทั้ง ลูกนะ

มีอยู่เขาพูดมีคนมาเล่าให้ฟังว่าเขาเคยขึ้น เขานั่งการบินไทยไป แล้วการบินไทยนี้ เขาเสิร์ฟมังคุด ฝรั่งมันไม่รู้จักมังคุด มันเอามังคุดนี้เคี้ยวเลย มันปอกมังคุดไม่เป็น มันไม่รู้วามังคุดต้องปอกเปลือกทิ้ง กินเนื้อ มันนึกวามังคุดนี้เป็นผลไม้ไม๊ มันเอามังคุดนี้เคี้ยว กินเลย เขาไปเห็นมา เขาบอกเห็นใหม่ เป็นความผิดพลาดของประเทศไทย ไม่ได้ทำ ประชาสัมพันธ์ว่าวิธีกินมังคุดกินอย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน เราไม่เข้าใจ เราไม่เข้าใจว่าส้มกับเปลือกส้มมันอยู่ด้วยกัน เพราะเราไม่เคยเห็น เหมือนคนที่ไม่เข้าใจวามังคุดกินอย่างไร เคี้ยวทั้งเปลือกไป นี่ธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น แต่พอจิตสงบเข้ามามันเห็น มันรู้ เพราะจิตความรู้สึกนี้มันเป็นเนื้อส้ม ความคิดมันเป็นเปลือกส้ม แต่เราจับไม่ได้ เราไม่รู้จัก แต่ถ้าวันไหนเราจับได้ เราเห็นได้ นั่นจะเป็นวิปัสสนาคือโลกุตตรธรรม

โลกุตตรธรรมคือธรรมเหนือโลก ธรรมที่จิตมันไม่ได้คิดด้วยสมอง พวกเรานี้คิดด้วยสมองนะ สมองนี่คิดด้วยสติ ถ้าคิดแบบวิทยาศาสตร์ ถ้าพลิกจากนี้ไปเป็นความคิดคือมันคิดความคิดในกรอบ เป็นกรอบที่ความคิดวิทยาศาสตร์ตายตัว แต่ธรรมะนี่นะมันเป็นธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งกว่าเยอะ มันเป็นความคิดจากใจ ไม่ใช่ความคิดจากสมอง

สมองนี่มันเหมือนกับแฟ้มๆ หนึ่ง แล้วต้องเสนองานตามแฟ้มนั้น สมองคิดได้แบบนี้ ตายตัวอย่างนี้ ตามแฟ้มนั้น เพราะสมองนี่เป็นศูนย์บัญชาการ มันเป็นประสาทที่

ควบคุมร่างกาย แต่ถ้ามันไม่มีตัวจิตนะ สมอนี้ทำงานไม่ได้ คือเหมือนกับเครื่องใช้คอมพิวเตอร์ไม่มีไฟ ไฟคือตัวจิต แล้วพอละเอียดเข้ามาเห็นใหม่ มันพ้นจากแฟ้ม พ้นจากสมอ มันยังเข้ามาที่ตัวจิต เพราะตัวจิตนี้เป็นตัวพลังงาน แล้วถ้าความคิดขึ้นมา มันจะบอกว่ามันไม่มีกรอบกติกาไง มันเป็นสังขรณ์ว่าจะเกิดขึ้นมา

เราใช้ปัญญา สังเกตได้คนปฏิบัติ บางที่เราใช้ปัญญามากเลยไม่สงบ บางที่เราใช้ปัญญาเล็กน้อยก็สงบ เห็นใหม่ มันเกิดจากตรงนี้ไง มันไม่ใช่กรอบ เราต้องคิดว่าต้องคิดได้แบบนี้ ความรู้สึกคือแบบนี้จิตมันจะสงบ นั่นคือวิทยาศาสตร์ นั่นคือกรอบตายตัว นั่นคือแฟ้ม แต่พอจิตมันสงบเข้ามา มันพ้นจากแฟ้มนั้น พ้นจากความคิดของสมอ พ้นจากสติ พ้นจากความคิดต่างๆ มันเป็นธรรมชาติของมัน แล้วเกิดนี้ โลกุตตรธรรมไง มันต้องสงบเข้ามาตรงนี้ไง

ที่นี้พอโลกุตตรธรรมมันเกิดขึ้นมานี้ โลกุตตรธรรมเกิดนี้ธรรมจักร สิ่งที่จักร จักรมันเคลื่อน ธรรมจักร ธรรมจักรมันเคลื่อน มันเป็นโลกุตตรธรรม เวลาถ้ามันหมุนไปหรือใช้ปัญญาไปมันจะให้จิตเอาพลังงาน เพราะความคิดเกิดจากใจไม่ใช่สมอ ไม่ใช่เกิดจากข้อมูล มันจะใคร่ครวญของมัน แล้วถ้ามันปล่อยนี้โลกุตตรธรรม จะบอกอย่างนี้นะ จะบอกว่าโลกิยธรรมนี้เป็นมิติหนึ่ง โลกุตตรธรรมเป็นอีกมิติหนึ่ง แต่อยู่ในความคิดเรานี้แหละ แต่เป็นคนละมิติ

แล้วที่นี้ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาที่โยมถามตอนเช้า โยมถามว่า “แล้วเมื่อไหร่เราถึงจะได้ใช้โลกุตตรธรรมล่ะ” ทุกคนจะไปตะครุบโลกุตตรธรรมว่าโลกุตตรธรรมต้องมาหาเรา ไม่ใช่ โลกุตตรธรรมจะเกิดขึ้นจากโลกิยธรรม โลกิยธรรมคือสามัญสำนึกที่เราคิดอยู่นี้มันเป็นโลกิยะคือธรรมชาติไง เพราะเราเกิดมากับโลก เราเกิดมาโดยโลก เพราะเรามีกิเลส มันก็มีความคิดเป็นธรรมดา แล้วเราใช้ความคิดเราไล่ความคิดเข้าไป ให้มันสะอาดเข้าไป มันเกิดจากความคิดเรานี้แหละ

ถึงบอกไม่ต้องน้อยใจ บางทีมันจะเจริญแล้วเลื่อม คำว่าเจริญ พอมันจิตสงบเข้ามา มันเป็นโลกุตตรธรรม เราใช้ความคิดในโลกุตตรธรรม แล้วใช้บ่อยครั้งๆ เข้า พลังงาน

ใช้บ่อยครั้งเข้ามันจะเสื่อม คือพลังงานใช้มัน มันจะเสื่อมออกไป มันจากโลกุตตรธรรม มันก็จะถอยออกมาเป็น โลกียธรรม

โลกุตตรธรรมกับโลกียธรรมแตกต่างกันตรงไหน?

โลกียธรรมมันคิดโดยเรา เหมือนกับเราจับต้องเหมือนวิทยาศาสตร์เลย ทุกอย่างรู้ไปหมดเลย รู้เลยนะ แล้วพอมันจะพิจารณาให้เป็นโลกุตตรธรรม หมายถึงว่าโลกุตตรธรรมหมายถึงเข้าใจในสังขธรรม สังขธรรมในการเกิดและการดับของขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ การเกิดการดับของต้นหาคความทะยานอยาก แล้วตัวพลังงานคือตัวสังขธรรมเห็นใหม่ มันพิจารณาไปแล้วมันไม่ปล่อย

ถ้าเป็นโลกุตตรธรรมที่มันสมคุณนะ ที่มีสมาธิ เวลาพิจารณาไปมันจะปล่อย มันจะคืนสู่สังขธรรม ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ทุกอย่างจะกลับสู่สภาพเดิม แล้วมันจะปล่อยตัวพลังงานตัวจิตนี้หลุดออกมา มันจะว่าง มันจะมีความสุขมากเวลาความคิดหนหนึ่งๆ นี่โลกุตตรธรรม แต่พอใช้งานบ่อยครั้ง พลังงานทุกชนิด พอใช้ไป แล้วมันต้องเสื่อมถอยเป็นธรรมดา

พอใช้บ่อยครั้งเข้าๆ มันก็มีตัวตนเรานี้ เพราะตัวตนคือตัวภพคือตัวความรู้สึก ตัวภพเรานี้ ภพชาติอยู่ที่ความรู้สึก ตัวภพ ภวาสวะ ฐานความคิด ความคิดไม่ใช่ภพ ความคิดเกิดจากฐานคือตัวภพ คือตัวพลังงาน ที่นี้พอมันเสื่อม มันเสื่อมออกมา มันก็เป็นตัวนี้ พอตัวนี้ออกมาปั๊บ มันก็จะ เป็นความคิด ความคิดเหมือนกับว่าคิดโดยข้อมูล คิดโดยวิทยาศาสตร์ไง ธรรมะต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนี้ อ้างอิงแล้วเหนื่อยมาก พอเหนื่อยมากต้องปล่อยแล้ว ตรงนี้ไง ปล่อยความคิดกลับมาพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา คือสมาธิมันอ่อน

ฉะนั้น ถึงจะเป็นโลกุตตรธรรม เดียวมันก็เสื่อม เดียวมันก็เจริญ เจริญแล้วเสื่อมนี้ มันอยู่ที่เราควบคุมไง มันอยู่ที่เราควบคุม ถ้าใครภาวนาแล้วมีจุดยืนตรงนี้ เข้าใจว่าถ้าเราใช้ปัญญาอย่างนี้มันเป็นโลกียธรรม เหมือนกับเรานี้หาวัตถุดิบ สิ่งที่หาวัตถุดิบนะ ศิล สมาธิ ปัญญา หาวัตถุดิบ วัตถุดิบคือทำความสงบเข้ามา เหมือนเราทำอาหาร เราต้องมีวัตถุดิบ เราถึงทำเป็นอาหารได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันถอยออกมาเนี่ย มันเหมือนมันหมดเลย เราต้องหาวัตถุดิบ หาสมาธิไง หาสมาธิหาฐาน พอมีสมาธิมีฐานขึ้นไปเนี่ย เราก็ทำอาหารออกมา เป็นอาหาร เป็นชนิดๆ ขึ้นมา ทำอาหาร การทำอาหารมันต้องมีวัตถุดิบ ผักหญ้าต่างๆ มาทำอาหาร การจะวิปัสสนา มันต้องมีพื้นฐานของทุน พื้นฐานของสมาธิ

ทีนี้ในปัจจุบันนี้คนเข้าใจผิด คนเข้าใจผิดว่าสมาธิเนี่ยมันไม่มีประโยชน์ ก็ทุกคนนะมันต้องการ เราพูดบ่อยนะ ทุกคนต้องการข้าวสุกแต่ทุกคนปฏิเสธข้าวสาร มันเป็นไปได้ไหม ทุกคนอยากได้ข้าวสุกไง อยากได้ข้าวจากหม้อ แต่ทุกคนปฏิเสธข้าวสาร นี่ก็เหมือนกัน ทุกคนอยากภาวนาเป็นแต่ทุกคนปฏิเสธสมาธิ

มันบ้า ข้าวสุกมันมาจากข้าวสาร แล้วข้าวสารมันมาจากไหน ข้าวสารมันก็มาจากท้องนา นี่ก็เหมือนกันถ้าเรา มันไปคิดกันเองไง มันไปจินตนาการเองว่า “ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาแห่งปัญญา สมาธิไม่มีประโยชน์ เพราะสมาธิเนี่ยมันเป็นสมาธิเฉยๆ มันพ้นจากกิเลสไม่ได้”

แต่ตัวสมาธิเนี่ยสำคัญมาก หลวงปู่มั่นพูดไว้ขนาดนี้เลยนะว่า “ตัวสมาธิเนี่ยเป็นตัวประธาน ปัญญาสติทุกอย่างเกิดจากสมาธิ”

สมาธิเนี่ยเป็นตัวประธานเลย แต่ในพระไตรปิฎกเขาไปคิดกันอย่างนี้ คิดว่าในธรรมจักร ในมรรค ๘ สัมมาทิฐิคือปัญญา ปัญญาสำคัญที่สุด ปัญญาสำคัญที่สุด เห็นไหม แต่ถ้าไม่มีสมาธิเนี่ยปัญญามันเป็นปัญญาโจรนะ ปัญญาปล้นชิงเขามาเนาะ ทีนี้ถ้ามันคิดอย่างนี้ได้เนาะ จะบอกว่า โดยหลักเนี่ยมันต้องปฏิบัติมา พัฒนาการมันขึ้นมา จะบอกว่าจะไปเอาอย่างนั้นๆ ไม่ได้ เพียงแต่ถ้าเราเข้าใจ แต่เราก็ระลึกนะ เพราะตอนที่เราปฏิบัติใหม่ๆ เรากำลังมาก เพราะมันเหมือนกับเรา เหมือนคนฝึกงานยังไม่เป็นงาน ทำอะไรมันก็สุดวิสัยเกือบทั้งนั้น แต่พอเราทำจนชำนาญแล้ว เราจะย้อนกลับไปดูเลยว่าเราเคยทำผิดพลาดอย่างไร ทำตรงไหนบ้างที่มันไม่... มันจะเห็นชัดมาก

ทีนี้อย่างพวกเรามันไม่ได้ตรงนี้ พอไม่ได้ตรงนี้ปั๊บก็ต้องทำไปอย่างนี้ เราพูดเมื่อก่อนที่นั่นมันถามว่า “ทำไมมันเป็นอย่างนี้” เราจะบอกว่า การปฏิบัติเนี่ยเริ่มต้นมันเหมือนหญ้าปากคอก หญ้าปากคอกของง่ายๆ นี่หญ้าปากคอก จะกินอะไรก็ได้ เป็นถางหญ้า

ทั้งหมดเลย เราจะกินอะไรก็ได้ แต่หยาบมันก็น่ากินทุกๆ ต้น ก็ไม่รู้จะกินอะไร ก็เลย
สับสนอยู่นี่ แต่เราพยายามตั้งใจแล้วทำเข้าไปนะ พอมันผ่านตรงนี้เข้าไปนะ มันจะตรง
เข้าไปเลย ตรงเข้าไปสู่ตัวกิเลสเลย ตรงเข้าไป ตรงนี้ต้องผ่านให้ได้

เวลาพูดอย่างนี้ มันตอบปัญหาเหมือนไม่ได้ตอบเลย ไม่ได้ตอบหมายถึงว่า “อ้าว
แล้วทำอย่างไรเป็นโลกียธรรมล่ะ ทำไปถึงเป็นโลกุตตรธรรมล่ะ” ตอบหมายถึงว่าเราต้อง
ฝึกของเราขึ้นไป จากโลกียะนี้เราใช้บ่อยครั้งเข้า ฝึกฝนบ่อยครั้งเข้าๆ จนชำนาญเข้า พอ
เราชำนาญเข้า เราจะเห็นถูกเห็นผิด เหมือนนักกีฬาเลย ตอนเราฝึกซ้อมเราจะรู้เองว่าเรา
เล่นถูกเล่นผิด เล่นควรจะเล่นอย่างไร มันจะบอกว่าถ้ามันตอบเป็นกำปั้นทุบดิน มันต้อง
พัฒนาไป การปฏิบัตินี้เหมือนกับเราฝึกเอง เรารู้เอง เห็นถูกเห็นผิดเอง แล้วพัฒนาไปเอง

โยม : เท่าที่ที่เราทำเอง ต้องทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ แล้วข้างในมันจะสอนเราเองตลอดเวลา

หลวงพ่ : ไช้

โยม : สิ่งนี้ถูก สิ่งนี้ผิด

หลวงพ่ : ไช้ ข้างในมันจะสอนเราเอง แต่กิเลสสอนหรือธรรมะสอนล่ะ ทราบที่ว่าถ้า
เราทำนะ พอเราทำนี้ ไอ้ตรงนี้นะเราเคยเป็นมาแล้วเราอ่านประวัติหลวงปู่มั่น ตอนหลวง
ปู่มั่นเริ่มต้นปฏิบัติที่แรก ท่านพิจารณากายเหมือนกัน แต่ไปไม่ได้ ท่านบอกมัน
เหมือนกับไปถึงทางตัน แต่แล้วท่านมาสละของท่าน สละพระโพธิสัตว์ พอสละพระ
โพธิสัตว์ปั๊บ ท่านมาพิจารณากายเหมือนกัน แต่พิจารณากายแล้วนี่อารมณ์มันต่างกัน
ท่านบอกอันนี้ถูก แต่เดิมมาท่านไม่บอกว่าท่านถูกเลยนะ พอพิจารณาออกไปแล้ว เรา
พิจารณาแล้วนะ ออกมานี้มันเป็นเรื่องปกติ เหมือนกับเรานี้ไม่ได้ทำความสะอาดตัวเอง
เลย สิ่งสกปรกนี้ไม่ได้ทำความสะอาดตัวเองเลย อารมณ์ไม่ดีขึ้นเลย ออกมาแล้วก็เป็น
อารมณ์ปกติใจ

แต่ถ้ามันเป็นความถูกต้องนะ เวลาพิจารณาเข้าไปแล้วออกมานี้ อารมณ์มัน
เปลี่ยนแปลง คือมันเห็นโทษเลยล่ะ สิ่งนี้ๆ จะเป็นโทษกับเรา สิ่งนี้เป็นโทษกับเรา สิ่งนี้
เป็นคุณกับเรา มันแยกเลย เหมือนเราเหมือนหอมเลย หอมเห็นของแสดง ถ้าเราเป็นโรค

นะ กินของแสลงไป โรคมันจะกำเริบ เราจะรู้เลยว่าไม่ควรไปจะต้อง ที่นี้พอเราปฏิบัติ
ขึ้นมาแล้ว มันออกไปทางโลก มันจะเห็นเลยว่า รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นโทษกับเรา เขา
เลยระวังตัวใจ สังเกตได้ไหม พระปฏิบัติหรือนักปฏิบัติเขาจะระวังตัวเขา เราจะมองว่า
เหมือนคนเกร็งตลอด แต่ไม่ใช่เขาเห็นโทษใจ

เพราะเขาเห็นโทษใจใหม่ ในปฏิบัตินี้ลูกศิษย์เยอะนะ อย่างห่มอะไร ที่
เจียงใหม่ห่มอะไร ห่ม... เขาพูดอย่างนี้ละ เวลาเขาปฏิบัติไปเต็มที่แล้ว นี่เขาพูดกับ
เราเอง เขาเป็นห่มอะไร เวลาเขาไปทำงานเขาทำอะไรรู้ใหม่ เขาเดินก้มหน้า เขาไม่มอง
หน้าใครเลยนะ เขาบอกเขาเดินก้มหน้า มองหน้าใครไม่ได้ พอมองหน้าเขา นี่ อารมณ์มัน
แบบว่ามันใกล้เคียง มันใกล้ตัวมากใจ ความคิดบางที่มันไกลมากนะ เวลามันปฏิบัติแล้ว
มันจะชิดตัวเองมาก พอมันชิดตัวเองมากบ๊อบมันมีอารมณ์กระทบตลอด เขาบอกว่าเขาไป
ทำงาน เขาเป็นห่มอะไร เวลาเขาไปทำงานเขาไม่มองหน้าใคร เขาพยายามก้มหน้า เดินก้ม
หน้า คือเขาจะคุมจิตเขาตลอด

โยม : ถ้าไม่อย่างนั้น ถ้าเกิดเขามองเขาจะคิดทันที

หลวงพ่ : คิดทันที คิดทันทีเลย แล้วคิดทันทีมันคิดมันจะคิดแต่เรื่องดีหรือ เพราะอะไร
รู้ใหม่ เพราะเราไม่ได้ภาวนาอยู่ เราไปทำงานนี่มันเป็นชีวิตประจำวันไง แต่ถ้าเรานั่ง
ภาวนาอยู่ มาสิ คุกมได้ คุกมได้ เพราะกุหลาบตาอยู่ แต่ชีวิตประจำวันเราต้องกระทบอยู่
แล้ว เขาฉลาดเห็นใหม่ เขาไม่มอง มันจะเสียมารยาทนิดหน่อยก็ยอม ไม่ทักใครเลยก้ม
หน้าเฉยเลย แล้วไปทำงานใครเขาจะทำงานด้วย นี่จะบอกว่าเวลาคนภาวนาจริงๆ เข้าไป
แล้ว มันจะเห็นโทษเห็นคุณ แล้วมันจะคุมรักษาเอง

แต่พวกเรานี้เราไปเอาโลกเป็นใหญ่ เห็นใหม่ เรากลับเสียมารยาท เรากลับไปหมด
เพราะถามว่าเราจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรผิดอะไรถูก ถ้ารู้ว่าถูกแล้วทำไมเขากลับทำ เพราะ
อะไรรู้ใหม่ เพราะสิ่งที่เราได้มา เราจะฝึกลมมันแสนยาก แล้วเราได้มาแล้ว เราจะรักษา
อย่างไร ต้องรักษาไปนะเพราะอะไรรู้ใหม่ ดีและชั่ว ชั่วนี้เป็นกิเลส ดีนี้เป็นธรรม แต่เวลา
ธรรมะจริงๆ นะ มันข้ามพ้นทั้งดีและชั่ว ดีก็ต้องข้ามพ้น

ฉะนั้น ดีต้องข้ามพ้น เราอาศัยดีไปก่อน เราต้องรักษาสิ่งที่ดี สถิติก็เป็นคุณงาม ความดีอันหนึ่ง ปัญญาก็เป็นคุณงามความดีอันหนึ่ง แต่มันเป็นอนิจจัง มันไม่อยู่กับเรา ตลอดไปหรอก สัพเพ ชัมมา อนัตตา มันเกิดดับ ตั้งสถิติๆ มันก็ดี ปัญญามันก็ดี แล้วเดี๋ยว ก็เสื่อมไป เราอาศัยดีได้ใหม่ เราเอาตัวที่ดีเป็นที่พึ่งไม่ได้นะ แต่เราอาศัยมันได้ อาศัย ความดี

เหมือนกับไฟนะ ไฟมันทำอาหารสุกนะ แต่ไฟมันจะติดอยู่ตลอดไปไหม มันต้องมีเชื้อเพลิงใช่ไหมถึงมีไฟ เชื้อเพลิงหมดมันก็หมด ธรรมะก็เหมือนกัน เราสร้างมันให้ ใหม ถ้าเราสร้างแล้วเราไม่เอามาเป็นประโยชน์ให้มันเต็มที่ ให้มันเผาผลาญกิเลสจนถึง ที่สุด เพราะถ้าเผาผลาญกิเลสถึงที่สุดแล้ว พลังงานตัวนี้มันเป็นอนิจจัง มัน สัพเพ ชัมมา อนัตตา สภาวะอนัตตามันเกิดดับๆๆ แต่เพราะความเกิดดับแต่เรารักษามัน เรารักษา เรา ตั้งสติ เราค้นคว้ามันเรื่อยๆไป สิ่งที่เป็นไฟมันมีเชื้อตลอด มันก็ดีขึ้นตลอดเวลา แล้วมัน เผาผลาญกิเลส

ถ้ากิเลสมันดับหมด กิเลสดับหมด เห็นใหม่ ข้ามพ้นทั้งดี ดินี้แค่อาศัยนะ อาศัยถึง เป้าหมายเท่านั้นนะ ฉะนั้น ในพระไตรปิฎกเป็นกิริยาทั้งหมด เป็นวิธีการทั้งหมด ที่นี้ เวลาคนไม่เข้าใจ ไปอ่านพระไตรปิฎกแล้วไปกอดมันไว้ใจ ไปเกาะวิธีการ ต้องวิธีการ อย่างนั้นๆ นะ แล้วอยู่กับวิธีการ

ก็เหมือนกับเรานี้ โยมมานี้ โยมขับรถมา แล้วโยมรักรถมาก นั่งในรถแล้วขังไว้ เลยไม่ออกจากรถ จะขึ้นมาบนนี้ได้อย่างไร วิธีการคือพาหะที่จะนำเราไปสู่เป้าหมาย ถึง เป้าหมายแล้ววิธีการนี้ก็ต้องวางไว้ ถ้าไม่วางวิธีการจะขึ้นมาถึงเป้าหมายไม่ได้ แต่วิธีการ สำคัญนะ พูดอย่างนี้ปั๊บเดี๋ยวจะทิ้งวิธีการทั้งหมด วิธีการสำคัญมาก เราอาศัยวิธีการนั้น อาศัยพระไตรปิฎกไป ธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่ของเรา จะพาเราเข้าไปถึงที่ พอเราไปถึงที่ปั๊บข้ามพ้นดีและชั่ว

แต่อันนี้เราพูดถึงสังฆธรรมนะ แต่เราปฏิบัติแล้วอย่าเพิ่งข้าม เอาให้จริง หลวงตา ท่านพูดอย่างนี้นะ เวลาท่านปฏิบัติท่านเข้มแข็งมาก เวลาท่านผ่านไปแล้วนะ ท่านบอกว่า ความเข้มแข็งนั้นก็เป็บบ้าอันหนึ่ง แต่ก็ถูกต้อง ขณะนั้นถูกต้อง ขณะที่เราอยู่ในวิธีการ

นั่น วิธีการนั้นถูกต้องนะ อย่างที่วิธีการนะ วิธีการนี้จำเป็นมาก แต่ไม่ใช่เป้าหมาย จำตรง
 นี้ไว้ แต่ไม่ใช่เป้าหมาย พอไปถึงเป้าหมายนะ เอ๊ะ! โอ้โฮ ถ้าไม่ทิ้งมานะ แต่ถ้าไปถึง
 ก่อนนะก็จึลล่อน้ำ ไม่ถึงเป้าหมาย ห้ามทิ้ง กอดวิธีการให้แน่นเลย แล้วทำไปเต็มที่เลย
 พอถึงที่สุดแล้วมันเป็นเอง

แต่ถ้ากิเลสมันหลอกนะ โอ๊ะๆ ทิ้งไว้ก่อน นี่ไง ที่ทำสมาธิกันไง ว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ
 นี่นะมันหลอกตัวเอง มันสร้างอารมณ์ว่าง อารมณ์เป็นความคิด อารมณ์กับความคิดเป็น
 อันเดียวกัน แต่ความรู้สึกอีกอันหนึ่ง แล้วมันไปสร้างอารมณ์ว่าว่าง มันถึงไม่เข้าถึงตัว
 ว่าง มันไปสร้างอารมณ์ว่างกันไง ก็เลยว่างๆ ว่างๆ ฟังทีเดียวก้อออก ว่างๆ ว่างๆ นี่เรา
 สร้างอารมณ์กันเอง เราสร้างความรู้สึกว่าว่าง แล้วเราก็คิดว่าว่าง แล้วเป็นความสุขจริง
 ใหมะ จริงนะ เรานี้เวลาคิดทุกข์มากเลย เราคิดว่าว่างสบายๆ เลย แต่ว่างอย่างนี้นะ มันเป็น
 อุปกิเลสไป

กิเลสคือค้นหาความทะยานอยาก ทำให้เราคิดฟุ้งซ่านมาก เวลาว่างเห็นใหม่
 โอกาส อุปกิเลส ๑๖ มันทิ้งความอยากขึ้นมาโดยสามัญสำนึก แล้วมันไปติดอยู่กับกิเลส
 อันละเอียด มันก็เลยไม่เข้าถึงสมาธิ แล้วโลกเขาคิดอย่างนั้น แม้แต่สมาธิยังไม่รู้ แล้วเวลา
 พุคเขาจะยืนยันกันที่ตรงนี้ไง ยืนยันกันว่ามันสบาย มันถูก มันสบาย โอ้ คนนอนอยู่ก็
 สบายว๊วย เขาไปยืนยันกันอย่างนั้น เพราะยืนยันกันอย่างนั้นเพราะมันไม่มีครูบาอาจารย์
 คอยชี้ใจ แล้วคำว่าชี้นี้นะ ประสาเราถ้าชี้มากๆ นะ เด็กนี้ไม่ให้มันเล่นเลย เด็กนี้พยายาม
 จะให้มันอยู่ในกรอบ เด็กมันร้องไห้ ธรรมชาติของเด็กมันต้องชน ธรรมชาติของเด็กมัน
 ต้องคือเป็นธรรมดา

จิตเรานี้มันเหมือนเด็กๆ มันคือมันชนของมันธรรมดา เวลามันปล่อยแล้วนี่ เห็น
 ใหม่ มันก็ว่าถูกต้องของมันไง ธรรมชาติของเด็ก ธรรมชาติของจิต เขาว่าเขาสบายใหม่ ก็
 สบาย ตรงนี้มันทำให้คนตายหมด ประสาเราเลย เด็กนี้นะ สมมุติเรามีเด็ก เด็กเลี้ยงง่าย
 มันก็เป็นคุณสมบัติ มันก็ต้องดีจริงไหม แล้วให้มันเลี้ยงง่าย กินแล้วก็นอน นอนแล้วก็
 กินนะ ตลอดชีวิตได้ใหม่ พอโตขึ้นมามันก็ต้องทำงาน เด็กมันจะเป็นเด็กตลอดไปไม่ได้

นี่ก็เหมือนกันสบายๆ เป็นไปไม่ได้ มันไม่มีเหตุไม่มีผล มันไม่ได้กำจัดอะไรเลย แล้วก็บอกว่าทุกคนจะยืนยันทันอย่างนั้น แล้วก็บอกเลยนะ ว่าถ้าปฏิบัติแบบครูบาอาจารย์ เรานี้มันเป็นอรรถกถาโยค มันทำให้ลำบาก แต่เวลาเราฟังแล้วเราสลัดใจ เราสลัดใจ ตรงไหน ตรงที่มันเป็นข้อเท็จจริง เหมือนเราทำธุรกิจการค้า โช้ อาบเหงื่อต่างน้ำนะ ทุกข์มาก ลำบากลำบากมาก แต่ผลมันตอบแทนได้ผลนะ แต่เราคิดว่าเราทำ เรานึกเอาเอง เราคาดหมายเอง สบายไหม สบาย แล้วได้ผลตอบแทนไหม ไม่ได้

อันนี้มันเป็นผลทางธุรกิจ มันมีตัวเลข มันมีแบงก์ มันมีผลตอบแทน มันเป็นเหตุผลมีคุณค่า แต่เวลาเป็นความปฏิบัติ มันเอาความรู้สึกเราเป็นนามธรรมเป็นคุณค่าไป มันก็เลยโง่งกันได้ไง แต่ทำธุรกิจนี้โง่งไม่ได้นะ มีงไม่มีแบงก์เข้าธนาคาร ตัวเลขไม่ขึ้น เต็ดขาด แต่ความคิดปฏิบัติเรานี้เราโง่งตัวเอง “สบายๆ” เพราะทุกคนมันพูดอย่างนั้น นำสงสารมาก อย่างพวกที่มาอายุมากๆ ทั้งนั้นนะ “ก็มันสบาย มันถูกต้อง”

ที่เขาส่วนใหญ่แล้วที่เขากลับมาเพราะซีดี บางคนก็จะเอาซีดีมาเลย หลวงพ่อ ผิดครับ หลวงพ่อชี้ทางให้ รู้แล้วว่าผิด รู้แล้ว ซีดีไปฟังนี้ทุกคนมาที่นี่หลายคนมาก “หลวงพ่ ผิด ยอมรับเลยว่าผิด” แล้วพอฟังมันต่อยอด เราจะบอกว่ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ แล้วพวกเราก็ดกกันขนาดนั้น เราถึงบอกว่าปัญญาพวกเรานั้นด้อยกันเกินไป เอาความคิดโลกๆ มาจับใจ พระพุทธเจ้าพูดไว้อย่างนี้ แล้วเราก็คิดว่าใช่ ถ้าคิดว่าเป็นใช่ ปฏิบัติไป ปฏิบัติ ๕ ปี ๑๐ ปีมันต้องพัฒนา ใอันนี้มันไม่พัฒนาเพราะอะไร เพราะหลอกตัวเองแก่นั้นใช่ไหม มันก็อยู่แก่นั้นไปจนตาย

แล้วอย่างที่ปฏิบัติ เห็นไหม ที่เขาปฏิบัติกัน ดูจิตว่าง่ายๆ ง่ายๆ ว่างหมด ง่ายๆ ถ้ามันจริงนะ ถ้ามันง่ายแบบนั้น ว่างหมดนะ มันต้องมี อย่างน้อยๆ ต้องมีพระโสคาบัน มีสภิกา ให้เห็นสักคนสองคน นี่ไม่มีเลย แต่เขาก็ให้ค่ากันนะ ให้ค่ากันโดยคิดกันเอง แต่จริงๆ นะ ให้ค่าหรือไม่ให้ค่าตรงนี้สำคัญ สำคัญว่าตัวเองสงสัยไหม อย่างเรานี้เราไม่มีอะไรเลยนะ มีครูบาอาจารย์ที่น่าเชื่อถือนะ เป็นร้อยๆ องค์เลย บอกเรานี้มีคุณธรรม เราจะสงสัยตัวเราไหม

ร้อยเปอร์เซ็นต์ เราจะต้องสงสัย ท่านจะให้ค่าขนาดไหน เราก็สงสัย เพียงแต่ว่าเราจะยอมรับความจริงไหม ถ้าเรายอมรับความจริงปั๊บ เราแก้ไขนะ เราจะมีโอกาส ถ้าเราไม่ยอมรับความจริงนะ ก็เขาให้ค่าแล้ว สถานะทางสังคมมีแล้ว ก็จะอยู่กับเขาไปอย่างนั้น ตายเปล่า นี่ศาสนาหลอกๆ ทั้งๆ ที่ศาสนามันจริงนะ แต่เราปฏิบัติกันหลอกก็เลยหลอก มันน่าเห็นใจตรงนี้ ตรงที่แบบว่า เพราะเราพูดนี่นะมันเป็นปัญญาวิมุตติ

แต่ถ้าเป็นเจโตวิมุตตินะ พุทโธๆ มันจะลงไปนะ ถ้าสมาธิเวลามันลงไป บางทีมันวูบลงลึกมาก บางทีมันค่อยๆ สงบเข้ามา แล้วถ้าเป็นสมาธิอย่างนี้มันจะมีความสุขต่างกับปัญญาอบรมสมาธิ ทุกคนจะบอกว่าเวลาปัญญาอบรมสมาธินะ พอมันปล่อยแล้วนี้มันก็เฉยๆ แค่นี้เองนะ เฉยๆ นะ แต่ถ้าไม่ได้คิด มีสติมันเป็นสมาธินะ เพราะสมาธินี้ปัญญาวิมุตตินี้มันไม่ต้องใช้สมาธิมากเท่าเหมือนเจโตวิมุตติ

เจโตวิมุตติ พุทโธๆๆๆๆ นี่มันเป็นขณิกสมาธิ อุปลารสมาธิ อัมปนาตสมาธิ ถ้ามันลึกเข้าไปนี้ พอมันปล่อย มันสบายๆ แล้วถ้ามันเข้าไปลึกหน่อยเป็นอุปลาระ มันนิ่ง มันนิ่งนะ แต่หูยังได้ยิน คิดได้ หมุนเวียนได้ นี่คืออุปลารสมาธิ คือว่าคำว่าคิดได้มันมีสมาธิแล้วมันออกเห็น นั่นละมันใช้ปัญญาได้ ถ้าเป็นอัมปนาตสมาธิมันจะลึกเข้าไปอีกจนผู้รู้เนี่ยแน่นอน ชัดเจนมาก แต่คิดไม่ได้ คือตา หู จมูก ลิ้น กาย นี่มันดับหมด แต่ตัวจิตไม่ดับ นั่นเป็นอัมปนาตสมาธิ มันจะมีความแตกต่างกันเยอะ

แต่ที่นี้มันจะไม่เข้าใจว่าความแตกต่างระหว่างสมาธิอบรมปัญญา กับปัญญาอบรมสมาธิแตกต่างกันอย่างไร ตรงนี้มันสับสน ถ้าสมาธิอบรมปัญญานะ พุทโธๆๆ ไปนี้พวกนี้เป็นเจโตวิมุตติ ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าเป็นโดยหลักเลย จิตนี้สงบแล้วจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมด้วย ด้วยใจนี้มันจะเห็นภาพ

แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ เราใช้ปัญญาหมุนเข้าไปมันสงบ สงบ แล้วมันเห็นจิต เห็นอาการของจิต จิตคือตัวจิต อาการของจิตคือความคิด มันเห็นแล้วมันจับต้องได้ มันใช้ปัญญาไล่ไป สมาธิมันไม่ลึกแบบพุทโธ

โยม : พุทโธนี่เวลามันสงบ แล้วมันสว่าง นี่มันสบาย

หลวงพ่ : ไซ้

โยม : หรือมันคิดแต่มันไม่เห็นกาย

หลวงพ่ : ไม่เห็นกายก็ได้ แต่ถ้ามั่นสงบแล้วถ้ามั่นคิดกายนี้มันใช้ปัญญา เหมือนกัน ที่นี้มันเห็นกาย พิจารณาแล้วมันปล่อยเข้ามาอีกใหม่ มันปล่อย มันพิจารณาแล้วมันปล่อยเข้ามาอีกใหม่

โยม : พิจารณาไปมันก็เกิดความสงสัย

หลวงพ่ : นี้ ถ้ามั่นสงบแล้วมันสว่าง สว่างขนาดไหนนะ สว่างเพราะจิตไปเห็นสว่าง จิตเห็นสว่างนี้จิตส่งออกแล้วแต่ส่งออกอยู่ภายใน ส่งออกแล้วเพราะมันเห็นสว่างไซ้ใหม่ แต่ถ้ามั่นสว่างแล้วเรากำหนดพุทฺธต่อไป เดียวก็สงบเข้ามาอีก เพราะที่มันสว่างมันสงบได้นี่เพราะพุทฺธ พุทฺธๆๆ พอจิตมันสงบ เราจะเปรียบว่าเหมือนล้อรถ ถ้าล้อรถมันเคลื่อนเข็มไมล์มันจะกระดิก ถ้าล้อรถไม่หมุนเข็มไมล์ไม่กระดิก รถจอดอยู่เข็มไมล์กระดิกไม่ได้ จิตเห็นสว่าง จิตเห็นอะไรแล้วแต่ จิตไม่สงบเห็นไม่ได้ อย่างพวกเรานี้ เราลืมตา เราจะเห็นโดยข้อเท็จจริงอย่างนี้ เราไม่เห็นความต่าง ถ้ามั่นสงบแล้วมันเห็นความต่างไปอีกระดับหนึ่ง อันนี้ถ้าเป็นสมาธิ

ถ้าเป็นสมาธินี้กำหนดพุทฺธๆๆ ถ้ามั่นสงบพุทฺธต้องอยู่กับพุทฺธตลอดไป แล้วจิตมันจะเป็นเอง มันจะบอกพุทฺธๆๆ โดยเราเข้าใจกันว่า ถ้าพุทฺธๆๆ ไปเรื่อยๆ แล้วพุทฺธมันจะหายไป เราถึงพุทฺธๆๆ แล้วเราเองเราไปเบาเอง มันหายไปโดยที่จิตมันยังไม่เป็นสมาธิ หายไปโดยจิตที่เป็นสมาธิอย่างหนึ่ง หายไปโดยจิตที่ไม่เป็นสมาธิเราปล่อยเอง เราปล่อยให้หาย มันไม่หาย พุทฺธที่หายไปสมมุติว่าให้นึกพุทฺธจะนึกได้ใหม่ทุกคนจะบอกว่าได้ แสดงว่ามันไม่หาย มันหายเพราะเราไม่นึกเอง

ถ้าสมมุติเรามีเงินอยู่นะ เงินหายไปคือหายไปจากเราไซ้ใหม่ แต่ถ้าเงินนี้วางอยู่ตรงหน้าเรา เราไม่หยิบมัน เงินก็อยู่ตรงหน้าเราไซ้ใหม่ พุทฺธนี่อยู่ตรงหน้าเรา เราพุทฺธได้แต่เราไม่พุทฺธ จิตมันเลยไม่ลงไปอีก คำว่าพุทฺธๆ นี่นะ มันต้องพุทฺธโดยที่เราไม่ทิ้ง เราพยายามนึกพุทฺธ จนพุทฺธนี้มันนึกไม่ได้ นั่นถึงเป็นสมาธิ

ถ้ายังนึกพุทโธได้อยู่แล้วไม่นึก มันกึ่ง เรานึกได้อยู่ เรากับพุทโธ พุทโธเพราะเรานึกขึ้นมา พุทโธถึงมีใจใหม่ พุทโธนี้เป็นวิตกวิจารณ์ จิตเห็นใหม่ องค์ของสมาธิ วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ นึกขึ้นคือวิตกขึ้น นึกขึ้นนี่คือวิตก พุทโธคือวิจารณ์ พุทโธๆ วิตกวิจารณ์ ถ้าพูดถึงพอพุทโธ วิตกวิจารณ์ไปเรื่อย

มันเหมือนกับเราจะพูดเปรียบเหมือนน้ำสกปรก เขารีไซเคิลน้ำ เห็นใหม่ ใจสกปรก พุทโธๆ นี่มันวิตกวิจารณ์ มันเหมือนรีไซเคิลน้ำ มันกวน กวนน้ำบ่อยๆ เข้า พุทโธๆ นี้ พอน้ำมันเริ่มสะอาดขึ้น เห็นใหม่ เกิดปิติ เห็นใหม่ ปิติเวลาเกิดนี้ร่อยแปดพันเก้าเลย แล้วแต่คนจะเป็น แล้วเกิดปิติปุ๊บเราก็จะตื่นตื่น ก็ออกบ้าง ตีบ้าง เลวบ้าง แล้วทำไปบ่อยๆ พุทโธนึกไปเรื่อย พุทโธ วิตก วิจารณ์ ปิติ พอถ้ามันละเอียดเข้าไปมันจะเกิดสุข สุขถึงที่สุดแล้ว พอสุขเอกัคคตารมณ์จิตตั้งมั่น

องค์ของสมาธิ วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ เอกัคคตารมณ์คือจิตที่มั่นคง จิตที่มั่นคงคืออะไร คือหนึ่ง เห็นใหม่ พุทโธ เห็นใหม่ วิตก วิจารณ์ พุทโธ นึกเอาขึ้นมา พุทโธกับความรู้สึก พุทโธๆ จนพุทโธกับความรู้สึกนี้เป็นอันเดียวกัน มันนึกพุทโธไม่ได้ เพราะว่าพุทโธนี้มันเกิดจากจิต เขาเรียกอารมณ์สองใจ ความรู้สึกนี้เป็นหนึ่ง อารมณ์สองคือพุทโธ แล้วเราพุทโธๆ นี้ระยะมันจะใกล้เข้ามาเรื่อย จนมันเป็นอันเดียวกัน พอมันเป็นอันเดียวกัน ตัวมันเองเป็นพุทโธแล้วมันนึกพุทโธได้ใหม่ เพราะไม่ใช่สองเป็นหนึ่ง เอกัคคตารมณ์จิตตั้งมั่น

โยม : ก็คือตัวเขาเองใจใหม่คะ

หลวงพ่ : นั่น ก็คือตัวเขาเองเป็นพุทโธ แต่แทนที่ตัวเขาเองเป็นพุทโธ โดยสามัญสำนึก เพราะเราคิดกันอยู่ เรามีความรู้สึกโดยสามัญสำนึกใจใหม่ ความคิดกับจิต ก็เลยคิดพุทโธขึ้นมา แต่ถ้าเราไม่คิดพุทโธนะ มันคิดเป็นอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกนี้มันต่อเนื่อง เราคิดอะไร มันจะมีดีมีชั่ว มีอะไรต่างๆ มันคิดแล้วมีอารมณ์ ถ้าพุทโธนี้ พุทโธๆ มันตัด มันไม่มีอารมณ์ พุทโธๆ เราเหมือนกับพุทโธไม่มีรสชาติ ไม่มีอะไรเลย แต่ถ้าคิดเป็นอารมณ์มีรสชาตินะ เราพอใจ พุทโธๆ นะ จนถึงที่สุด

โยม : อารมณ์มันก็เป็นสอง

หลวงพ่ : เป็นสอง เป็นสมาธิใหม่ นี่เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะชิงสุกก่อนห่าม ไม่ได้ว่าใครทั้งสิ้น เรื่องของกิเลส เพราะโดยที่ครูบาอาจารย์สอนว่าถ้าเรานึกพุทโธบ่อยๆ ครั้งเข้าจนพุทโธมันหาย ทุกคนก็เลยสมมุติให้มันหาย ให้มันว่าง นี่สร้างอารมณ์กันใจ ไม่ใช่สมาธิ

ถ้าเป็นสมาธินะ พอพุทโธๆ โอ้โฮ มันเหมือนกับเอาเราไปแช่น้ำต่างอุณหภูมิ มันเปลี่ยนแปลง จิตถ้าเป็นพุทโธนะมันจะเปลี่ยนแปลงจากอุณหภูมินี้ อืมหืม มันจะต่างกันมาก แล้วจะฝังใจมาก

แต่มันเป็นอุณหภูมิตเดียวกัน ในปัจจุบันก็เป็นอย่างนี้ เรานึกพุทโธก็เป็นอย่างนี้ แล้วสมาธิก็เป็นอย่างนี้ เป็นสมาธินะ ว่างๆ ว่างๆ คือจิตมันอยู่ในอุณหภูมินั้น มันไม่เห็นความต่าง คนพูดเลยไม่มีอาการ

แต่ถ้าเป็นความจริง เวลาพูดนะ โอ้โฮๆ เราอยู่ในอุณหภูมิตหนึ่ง แล้วเราไปอยู่ในอีกอุณหภูมิตหนึ่ง ต่างกันใหม่ เวลาใครมาถามปัญหาว่าว่างๆๆ เรารู้เลย คือเขาไม่เห็นความต่างในใจของเขา ในเมื่อเขาไม่เห็นความต่างในใจของเขา ใจของเขามีการเปลี่ยนแปลงตรงไหน อันนี้หนึ่งนะ สอง ถ้าอุณหภูมิตเขาต่างแล้ว อุณหภูมิตที่เขาเป็นใหม่ี่มันมีกำลัง มันจะทำงานได้ อันนี้อันหนึ่งนะ เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะพวกเรา อย่างพวกเราเวลาปฏิบัติกันนี้ เวลาเข้าสมาบัติมันมีกำลังของมัน มันจะรู้อะไรแปลกๆ มันจะไปไหนได้รื้อยแปดเลย มันจะไปของมันได้เลย ใอันนี้คือฉานโลกิย์นะ มันไม่ใช่ปัญญานะ ถ้าปัญญามันเป็นอีกกรณีหนึ่ง

เพียงแต่เราจะมาให้เห็นความต่างระหว่างจิตปกติเรานี้ ปุณฺชนจิตปกติมันเป็นเรื่องของปุณฺชน ถ้าเข้าสมาธิบิ๊บนี่มันเป็นเรื่องของสากล เรื่องของจิตที่ไม่มีตัวตน ไม่มีสิ่งใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับมัน มันมีวาสนาของคนมันจะรู้เห็นอะไรแปลกๆ นั่นเพราะกำลังมันมีไป ฉะนั้นถ้าเป็นสมาธิ มันมีกำลังอย่างนี้ แต่เราไม่ใช่เป็นฉานโลกิย์ ก็ออกไปเป็นสิ่งที่ เป็นอภิญญาใช้ใหม่ มันอยู่ในตัวมันเอง คุณสมบัติของมันต้องมีกำลังมาก เราจะบอกบ่อยว่าถ้าเป็นถึงสมาธินี้ คุณสมบัติในตัวเองจะมีกำลังมาก แล้วกำลังอันนั้นเห็นใหม่ เวลามันพุ่งไป เวลามันเห็นกายนะ เพราะกำลังอันนี้ไง

อุคคหนิมิต เห็นกายคือเห็นมือ เห็นมือบีบนี้ นี่เป็นอุคคหนิมิตคือเห็นภาพ อุคคหนิมิตคือภาพ เพราะมีกำลังขยายส่วนวิภาคะให้มือนี้ใหญ่โตขึ้น มือนี้ขยายออกไปให้ใหญ่โตขึ้น ให้มือนี้เล็กลง ให้มือนี้แปรสภาพ นี่สมมุติว่ามีอะนะ แต่เวลาเราไปเห็น มันเห็นโดยบุญของคน บางคนเห็นเป็นกะโหลกศีรษะ บางคนเห็นเป็นอวัยวะภายใน แล้วให้มันขยายส่วน ให้ขยายส่วนคือว่ามันกระจายออกไปแล้วมันจะไม่มียะไรอยู่คงที่ เราเห็นไตรลักษณ์ เห็นไตรลักษณ์ เห็นการเปลี่ยนแปลงของเราใจ โอ๊ะๆ จิตมันจะผละเลย มันจะรับรู้ มันจะได้ข้อมูลเข้าไปสะท้อนหัวใจมัน กำลังของมันมี มันถึงขยายส่วน แยกส่วนให้มันแปรสภาพได้ ถ้ากำลังไม่พอมันแค่เห็น เห็นเป็นอุคคหนิมิตแล้วคงที่ นี่ก็เป็นคุณสมบัติอันหนึ่ง

ถ้ากำลังมีมากขึ้น เห็นใหม่ โลกุตตรธรรมคือการแยกส่วนขยายส่วนวิภาคะ เห็นนี้โดยนิมิตโดยการทำสมาธิกันเขาก็เห็นกันร้อยแปดพันเก้า เห็นโน่น เห็นนี้ เขาก็เห็นโดยจิตของเขานั้นแหละ นั่นมันเห็นแบบอุคคหะใจ เห็นแบบประสาเราเห็นแบบสมณะ มันยังไม่เป็นวิปัสสนา ถ้าเป็นวิปัสสนามันแยกส่วนขยายส่วน แยกส่วนกับขยายส่วนคือให้เห็นแล้วทำลายความลึกลับ ความอุปาทานที่ปักเสียบอยู่ในใจทุกๆ คนว่าทุกอย่างเป็นเรา กรรมก็เป็นเรา ดีชั่วก็เรา ทุกอย่างเป็นเรา แล้วพอมันเห็นการเปลี่ยนแปลง เห็นการเปรียบเทียบ มันตัวเอง มันตัวเอง มันรู้เองเห็นเองแล้วตัวเอง นั่นคือสังขาร

แต่เพราะเราเข้าไม่ถึงจุดนั้น มันถอนตรงนั้นไม่ได้ หนามปัก เราเหยียบหนาม เราต้องบ่มมันออก อันนี้มันปักเสียบอยู่ที่ใจ แล้วเราบ่มมันไม่ถึง ออกไม่ได้ แต่ถ้ากำลังเราดีนะ มันบ่งถึง มันเอาออกเลย พอเอาออกแล้ว เราเหยียบหนามเวลาเราเดินมันจะเจ็บปวดขนาดไหน สิ่งของมันไปปักเสียบอยู่ที่นี่มันสงสัยขนาดไหน แล้วถ้ามันถอน มันรู้ชัดๆ ชัดเจนมาก นี่ไง เวลากิเลสขาดในพระไตรปิฎก คังแชนขาด ในการกระทำของแต่ละบุคคลที่เป็นอริยบุคคล เขาจะบอกตรงนี้ได้ ในกรรมฐานเราเรียกว่าขณะจิต คือมันเปลี่ยนแปลง

เนื้อคิบ เวลาอุณภูมิมันถึงที่มันเป็นเนื้อสุก เนื้อคิบกับเนื้อสุกต่างกันอย่างไร ขณะจิตที่มันเปลี่ยนจากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน จากปุถุชน กัลยาณปุถุชน เป็นโสดา

ปัตติมรรคแล้วเป็นโศคาปัตติผล สกิทากาผล อนาคตที่เปลี่ยนแปลง นี่ขณะ
จิตนะ นี่ในตำรา แล้วครูบาอาจารย์ท่านพูดอย่างนั้น

แต่เวลาของเราเนะ เราเปรียบเทียบ เพื่อ เพราะปัญญาชนใช้ใหม่ เราจะบอกว่าเป็น
วิทยานิพนธ์แต่ละขั้นตอน ถ้าคนภาวนาเป็น เหมือนเรานี้เรียนผ่านการศึกษา มา เราทำ
วิทยานิพนธ์ไว้แล้ว วิทยานิพนธ์ของเราใช้ได้ตลอดเวลา ทุกคนเอามากางดูได้
ตลอดเวลา จิตที่มันเปลี่ยนแปลง วิทยานิพนธ์คือการเปลี่ยนของจิต มันเอามากางได้
ตลอดเวลา ที่นี้คนไม่เคยทำวิทยานิพนธ์ มันเอาวิทยานิพนธ์ตัวนี้มากางไม่ได้เพราะมัน
ไม่มีต้นเหตุ ไม่มีเหตุและผลที่เอามาใช้ร่วมกันได้ นี่ปฏิบัติเป็นไม่เป็น เขาวัดกันตรงนี้

ถ้าคนเป็น เราเขียนวิทยานิพนธ์เอง เราทำเอง ทำไมเราจะเอาวิทยานิพนธ์ของเรา
มาเปิดให้เขาดูไม่ได้ ขณะจิตที่มันเป็น มันเปลี่ยน ถ้าใครพูดไม่เป็นมันเป็นไปไม่ได้ มัน
เป็นไปไม่ได้ มันเป็นจริงต่อเมื่อ อันนี้มัน.. นี่ขณะจิต นี่พูดถึงเวลามันปฏิบัตินะ แต่พอ
ย้อนกลับมาแล้วก็เริ่มต้นแบบที่โยมทำนั่นแหละ พัฒนาไป เพียงแต่เราอย่า..

หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดอย่างนี้เนะ หลวงปู่เจี๊ยะบอกที่เราปฏิบัติกันอยู่นี้เนะ “แห่อยู่
กับที่ แห่ไว้เฉยๆ แล้วไม่ขยับ ท่านบอกไม่พอกิน” หลวงปู่เจี๊ยะเวลาท่านพูดกับลูกศิษย์
นะ แห่ไว้เฉยๆ จุ่มน้ำไว้อย่างนั้นทั้งปีทั้งชาติ เอาจิตไปจุ่มไว้อย่างนั้น แล้วไม่ได้ขยับ
อะไรเลย แล้วนี่กว่าปฏิบัติไ้ กี่ปีก็อยู่แค่นั้น เราแห่ไว้เฉยๆ พอจิตมันสบายๆ ว่างๆ ก็แห่
ไว้แค่นี้

แต่ถ้าเรารู้เหตุรู้ผล เราต้องชวนชวาย ต้องหมั่นเพียร จะบอกว่าทุกข์ไหม? ทุกข์
ต้องทุกข์ต้องทน คนเราหรือผู้ปฏิบัติมันจะล่วงพ้นทุกข์ได้ด้วยความเพียร พระพุทธเจ้า
สอนไว้อย่างนั้น พวกเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เหมือนกับเรานี้ เราจะทำมาหา
กิน เราต้องขยันหมั่นเพียร ความขยันหมั่นเพียรเท่านั้นทำให้เราประสบความสำเร็จ การ
ปฏิบัติก็ต้องต่อสู้ แล้วเป็นต่อสู้ ต่อสู้สำหรับกิเลสของเรา ถ้ากิเลสคนบางๆ มันก็ง่ายขึ้น
ถ้ากิเลสเราหนา หนาจริงๆ นะ กิเลสเราหนา นี่กิเลสหนากี่ยังคิดนะ มันยังใฝ่ใจปฏิบัติ บาง
คนไม่เชื่อเลย อันนั้นไม่ใช่กิเลสหนานะ อันนั้นมันมีคอบอดเลย

ถ้าเรากิเลส พอเราทำไปมันจะทุกข์มันจะยากนั่นล่ะ เราจะพูดคำนี้บ่อย บอกว่า อย่างน้อยใจ อย่างคิดเสียใจ สิ่งที่เป็นปลายธรรมนี้เป็นสมบัติของเรา เราทำมาเองทั้งนั้น เวลาน้อยใจจะต้องถามตัวเองว่า “ก็เราทำมา เราสร้างเหตุอย่างนี้มา แล้วเราจะไปแก้ไข หรือปฏิเสธได้อย่างไร” เพียงแต่เราต้องมุมานะ แล้วพยายามทำเข้าไป มันยังมีโอกาส ตายจากชาตินี้ไปนะ จะไปเกิดเป็นอะไรก็ยังไม่รู้ สร้างบุญกุศลกันไว้นะ บอกว่าสร้างบุญ ไว้มากจะเกิดดี แต่เวลาใกล้ตายขึ้นมาไปคิดถึงอะไรที่มันฝังใจอยู่ ผลั้วะ! ไปเสวยนั้น ก่อน

คนตายนี้เหมือนมันออกจากบ้าน โยมออกจากบ้านโยมใส่ชุดอะไรมาก็เป็นคนนั้น ถ้าใส่ชุดราชการใส่ขึ้นมาก็เป็นอย่างนั้น จิตจะออกจากร่างมันคิดถึงอะไรก่อน อารมณ์ไง จิต เห็นไหม ตัวความรู้สึกกับตัวความคิด ผ่าเขาก็เรียกว่าอารมณ์ ความคิด เห็นไหม เราคิดดีสิ คิดความสุขเราจะรื่นเริงมาก เราคิดถึงความทุกข์เราจะทุกข์มาก ถ้ามันคิด อะไรที่มันก็เป็นอารมณ์ คิดสิ่งที่ไม่ดีมันก็ไปเกิดตรงนั้นก่อน โบราณสอนว่าคนใกล้ ตายให้นึกถึงพระตลอดเวลา คือให้คิดแต่สิ่งที่ดีๆ แล้วไปเกิดในที่ดีๆ

แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ไม่ต้องคิด มันเป็นธรรมชาติ โสดาบันสติมันพร้อม ตลอด พระโสดาบันถึงไม่ตกไปในอบายภูมิ เพราะความคิดนี้มันเขย่าจิต ความคิดนี้มัน ทำให้จิตมีความรู้สึกเคลื่อนไหว พอเคลื่อนไหวสติมันมาพร้อม พอมาพร้อมมันทำให้คิด ดีได้ทันใจ แต่พวกเรานึกจบแล้วยังไม่รู้ตัวเองคิดเลย แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์จะ ความคิดนี้มันเขย่า เขย่าตัวเองให้มีความรู้สึก พอเขย่าตัวเองให้มีความรู้สึก มันก็รู้สึกตัว มันก็มีสติไง มันก็จะคิดแต่เรื่องดีไง นี่พระ โสดาบัน ตั้งแต่โสดาบันขึ้นไปจะไม่ตกลงไป ในอบายภูมิ เพราะเวลาตายนะ อย่างพวกคนจะตายนี้มันต้องไหว จิตมันต้องไหวแน่นอน พอจิตไหวปั๊บ สติมันมาพร้อมไง

แต่ของเราเวลาจะตายนะ มันตายโดยที่หัวใจขนาดไหนเราก็ไม่รู้ว่าไหว มันไป ทุกข์ร้อนกับอารมณ์ความรู้สึก มันไปทุกข์ร้อนกับ... สมบัติอันนั้นยังไม่ให้ใครเลย บ้าน หลังนี้ยังไม่ได้โอน มันก็เลยไปเกิดเป็นตุ๊กแกอยู่ที่บ้านนั้นนะ เพราะมันห่วงบ้าน คนจะ ตายห่วงหมดคนนะ สมบัติยังไม่ได้แบ่ง โอ้! ลูกคนนั้นก็ยังไม่ได้ออกถามันเลย

แต่ถ้าเป็นอริยบุคคลพอมันไหวปั๊บมันจะกลับมาที่ตัวจิต นี่ไง ตัวจิตนี้สำคัญมาก ถ้าภาวนาแล้วมันมีคุณสมบัติขนาดนี้เห็นไหม แล้วมันสมควรทำไหม เรายังสมควรหาเงินหาทองอยู่ หรือหาพออยู่พอกินแล้วเวลาปฏิบัติ มันไม่หาไม่ได้ คนเราต้องหาเป็นธรรมดา เรื่องการอยู่อาศัยต้องหาเป็นธรรมดา แต่เวลาปฏิบัติเราก็ต้องมีด้วย แล้วเราทำหน้าที่ของเราไป

เว้นไว้แต่ถ้าจริงบวชปีนี้ ๒๔ ชั่วโมง ทางของกฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ เพราะมันต้องทำหน้าที่การงานด้วย เหลือเวลาแล้วมาปฏิบัติ เห็นไหม ทางเหลือแค่นี้ เหลือตอนเย็นกับตอนเช้าหน่อยหนึ่ง แต่พระภิกษุนี้เดิน ๒๔ ชั่วโมง ทางนี้กว้าง ฉันทเสร็จไปแล้ว พรุ่งนี้เข้ามาฉันข้าวอีก แล้วปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง ๒๔ ชั่วโมงทางกว้างขวาง แต่เดินได้หรือเปล่า

โยม : หลวงพ่อคะ โยมมี ๒ คำถามค่ะ คำถามแรกคือว่า ช่วงหลังพอปฏิบัติไปแล้ว ก็เห็นว่าขันธ ๕ นี่มันไม่เที่ยงค่ะ มันรู้สึกดิ้นะคะ แต่ว่ามันไม่มีการพัฒนาจริงออกมา เป็นเพราะว่ากำลังเราอ่อน ทีนี้เราเลยอ่อนไปใช่ไหมคะ

หลวงพ่ : ขันธ ๕ มันไม่เที่ยง ขันธ ๕ ไม่เที่ยงโดยสังขารมันเป็นความจริง ทีนี้ขันธ ๕ ไม่เที่ยง ขันธ ๕ ของเราอยู่ที่ไหน รูป รูปคือความคิดอยู่ที่ไหน ความคิดนี้เป็นรูปนะ ความคิดนี้เป็นรูป แล้วในรูปนี้ถ้าไม่มีเวทนา ไม่มีข้อมูลคือสัญญา สัญญานี้เป็นข้อมูล...

โยม : เปลี่ยนแล้วมันก็ปรุง เปลี่ยนปรุงๆ

หลวงพ่ : พอมันเปลี่ยน จับมันจะหยุด เราจะพูดอย่างนี้ ฟังให้ดิ้นะ พระเวลาเราวิปัสสนาไปแล้ว ประสาเรากิเลสมันฉลาด กิเลสนี้มันฉลาดมาก ธรรมะพระพุทธเจ้ามันเป็นกลางอยู่แล้ว ทุกคนก็ศึกษาใช่ไหม เป็นสูตร ดูอย่างสูตรพิลิกส์ ท่องได้หมด ใครก็ท่องได้ ใครท่องสูตรไม่ได้บ้าง ทีนี้พอสูตรมันท่องได้

ขันธ ๕ ก็เหมือนกันเราท่องได้ ทีนี้พอท่องได้แล้ว เราพิสูจน์มันอย่างไร ในรูป ในรูปในอารมณ์ความรู้สึก ในรูปมันก็มีเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ในเวทนามันก็มีรูป คือเราจับเป็นขันธ ๕ แยกไปแล้วนะ เรายังแยกขันธ ๕ ในรูปให้เป็นขันธ ๕ ได้ ใน

เวทนาเป็นขั้น ๕ ได้ ในสัญญาที่เป็นขั้น ๕ ได้นะ คือถ้ามันแยก เขาเรียกขั้นในขั้น
ขั้นในขั้น ถ้ามันหยาบแล้ว หยาบนี้ทุกคนจับไม่ได้ แต่เราจับได้แล้ว เราแยกแล้ว มันก็
ยังสงสัยอยู่ สงสัยอยู่เราก็ต้องตามเข้าไป ตามเข้าไป ตามเข้าไปในรูป ในรูปคืออารมณ์
ในรูปนี้เองรู้สึกอะไรบ้าง ในรูปมีอะไร แยกออกไปอีกๆ นี่คือการฝึกใจ มันต้องเดิน
ก้าวหน้าไป

ไอ้ที่มันก็เหมือนกับว่าเวลาส่งกระดาษเปล่า ส่งข้อสอบส่งกระดาษเปล่าแล้วจะ
ให้เขาให้คะแนนใจ คือว่าเห็นขั้น ๕ แล้วใจ กิเลสมันหลอกอีกชั้นหนึ่ง ก็ว่ารู้แจ้งขั้น
๕ แล้ว นี่เขาเรียกว่าให้คะแนนตัวเองนะ เราให้คะแนนตัวเองไม่ได้ เราเป็นนักกีฬา
เราไม่สามารถให้คะแนนตัวเองได้ ต้องให้กรรมการให้ เวลาเราวิ่งสปรินต์แล้ว เราไม่
สามารถทำความเข้าใจว่าเราเข้าใจแล้วได้ ไม่ได้! หน้าทีของเราคือต้องใช้ปัญญาไล่เข้า
ไป ไล่เข้าไป ผลที่ตอบมาคือสังขารม เอื้อเอ ! เข้าใจ เอื้อเอ ! ปล่อย

ถ้าไม่ปล่อย ถ้าไม่เข้าใจ ยังจะต้องตามเข้าไป ตามเข้าไป ไม่ต้องไปตามที่ไหน
ตามเข้าไปที่ใจนี้ ตามเข้าไปที่ความรู้สึกนี้ ตามเข้าไป ตามมันเข้าไป ในนั้นมีอะไร ในรูป
มีอะไร ถ้าพูดอย่างนี้แบบนี้ ถ้าเป็นปริยัติเขาก็บอกว่าเป็นทางวิชาการ แต่สำหรับปฏิบัติ
ไม่ใช่ เพราะจิตมันจะจับเอง เหมือนเราจับเชือก เราจับเชือก เราสาวมันมาถึงปลายเชือก
จับความรู้สึก จับรูปความรู้สึก แล้วไล่ตามความรู้สึกเข้าไป

เราพูดให้เป็นสูตรตายตัวไม่ได้ เพราะมันเป็นจริตนิสัยของแต่ละบุคคล แล้วการ
เห็นก็ไม่เหมือนกัน เมื่อวานฟังเขาถามปัญหาหลวงตา เขาบอกเขาปฏิบัติกันสามวิธี วิธี
หนึ่งพิจารณารูป พิจารณาเวทนา หลวงตาบอกไม่ใช่สามวิธีหรอก วิธีเดียวแหละแต่
อาการเป็นสามอย่าง อันนี้ก็เหมือนกัน เราไปเข้าใจเองใจ ว่ามันจะเป็นอย่างนั้นๆ ความ
จริงแล้วอารมณ์ความรู้สึกเรามันเปลี่ยนแปลงทุกวินาที ฉะนั้นทุกวินาที พอมัน
เปลี่ยนแปลงหนึ่ง เหตุผลมันก็เปลี่ยนแปลงแล้ว พอเหตุผลมันเปลี่ยนแปลงแล้ว เราใช้
สติปัญญาเรานี้ไล่มันเข้าไปในปัจจุบันตลอด

เราถึงบอกว่ามันไม่เป็นอะไรแล้วแต่ เราไม่ได้บอกว่ามันจะเป็นอะไรขึ้นมา มัน
เป็นปัจจุบันใจ มันจะเห็นในขณะนั้น พอเห็นขณะนั้นเราก็ตามเข้าไปๆ มันไม่ไปไหน

หอรก มันอยู่ที่เดิมนี้แหละ เพียงแต่มันเปลี่ยนแปลง มันหลบเรา มันหลีกเลียง พอมัน หลีกเลียงบ๊ีบ ถ้าปัญญาเราเข้าไป ชั้น ๕ ก็รู้แล้ว ก็ไม่เห็นมีอะไร มันจะบอกอย่างนี้ จบ แล้ว งานเสร็จแล้ว มันก็ถอยออกมา

โยม : แล้วอาการตามนี้ไม่ใช่เราหลงหรือเราเพลินไปกับมันหรือคะ

หลวงพ่ : ไม่ ถ้ามีปัญญามีสตินะ มันตามเข้าไป มันมีเหตุมีผลแล้วมันปล่อย ตามปัญญา นะถ้าปัญญาตาม ถ้ามันไปแล้วมันไม่ปล่อย เราก็กลับมาที่สมาธิ คือกำลังไม่พอ กำลัง ไม่พอกลับมาที่สมาธิ นี่เพราะโยมถามอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งชั้น ๕ รู้แล้ว พอรู้แล้ว ส่วนใหญ่กิเลสจะพูดอย่างนี้ กิเลสมันจะพูดว่ารู้แล้ว เข้าใจแล้ว ไม่ต้องทำ ส่วนใหญ่ กิเลสมันจะหลอกคนปฏิบัติอย่างนี้ รู้แล้ว เข้าใจแล้ว ยังคิดนะบอกว่า ไม่เป็นพระอรหันต์ แล้ว มันจะบอกว่าเดี๋ยวนี้เป็นพระอรหันต์แล้ว จบแล้ว มันพูดอย่างนี้บ่อย กิเลสนะ มันจะ พูดอย่างนี้ตลอด จะปฏิบัติอะไรกัน โอ้! เดี่ยวนี้เป็นพระอรหันต์แล้ว รู้หมด รู้แจ้ง ขณะ ทำนะ พอออกมา อ้าว ภูโคนหลอกอีกแล้ว

กิเลสมันฉลาดมาก เพราะโยมถามตรงนี้ด้วยใจ ถามว่ามันทำแล้วมันไม่ทำต่อ เรา ถึงบอกว่า พอกิเลสหลอกบ๊ีบเราต้องอย่างที่ว่าตามเข้าไปๆๆ คือเราไม่ยอมให้มันหลอก คือไม่ยอมให้มันสร้างเหตุผลให้เราเชื่อ กิเลสเรานี้มันจะสร้างเหตุผลให้เราเชื่อ

แต่ธรรมะไม่เป็นเช่นนั้น ธรรมะนี้มันเหมือนกับมิด เป็นวัตถุชิ้นหนึ่ง แล้วเรา ทวบบ๊ีบมันก็ปล่อยหมด ไม่มีอะไร อากาศ ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะเวลาเข้าไปแล้วมัน เข้าไปแล้วมันจะทำลายกัน จบสิ้นไม่มีอะไรเลย เอ๊ะ! ไม่มีอะไรเลย แต่มีเรารู้ มันจะมี อย่างนี้ไปตลอด แล้วพอเรารู้บ๊ีบ พอเดี๋ยวมันตั้งเหตุผลขึ้นมาได้ มันก็สร้างวัตถุใหม่ อารมณ์คือวัตถุขึ้นมาหลอกเราอีก ก็ตามเข้าไปอีก พอสิ้นขบวนการบ๊ีบ เราทำลายหมด เลย เอ๊ะ! เราก็รู้ว่ากิเลสมันหลอกหนสองหนเราจะชำนาญขึ้น ดีขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น เร็วขึ้น ถึงที่สุดเดี๋ยวกิเลสมันสร้างป้อมไม่ได้แล้ว มันสร้างสถานะมาหลอกเราไม่ได้แล้ว

โยม : เคยเป็นอยู่ครั้งเดียวคะ หลวงพ่อ นั่งๆ ไปแล้วก็เห็นว่าจิตกับความคิดมันคนละ ส่วน มันแยกกันอยู่ แต่ตอนนั้นโยมยังงอยู่ อ้าว! แล้วผู้รู้ล่ะ คือ พออีกวันต่อมา เหมือนกับว่าหลวงตาบอกว่าให้มีสติอยู่กับผู้รู้

หลวงพ่ : ไซ้

โยม : แล้วโยมก็งบอกว่า อ้าว ในเมื่อผู้รู้มันก็รู้อยู่

หลวงพ่ : ไซ้

โยม : แล้วอีกอันล่ะที่เห็นอยู่เนี่ยๆ แต่รู้ว่าภาวะจิตมันนิ่ง มันนิ่งมันไม่มีภาวะอะไรเลย

หลวงพ่ : ไซ้ ผู้รู้มันละเอียดใจ ผู้รู้ก็คือเราไง ก็เราปล่อยเขาแล้วเราก็รู้ผู้นี้ แต่มันไม่เห็นหรือ นึกภาพ เวลามันถึงตัวเองแล้ว สมมุติว่าเรายกของหนักมันก็หนัก เวลาเราปล่อยแล้วไปไหน ก็เรานิ่งไง เราปล่อย ยกของหนักหนักไหม คลายแล้วของหนักหลุดออกไป คืออารมณ์ความรู้สึกหลุดออกไป แล้วเหลืออะไร อ้าว ก็เหลือกุญแจ แต่ขณะกูไม่รู้หรือ มัน เป็นสิ่งที่ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เพราะมันเป็นสิ่งที่เราไม่เคยเห็นไง มัน เป็นสิ่งที่เราไม่เคยรู้เลย เห็นแต่ในตำราที่ว่าไปอย่างนั้น เวลาเราเห็นเข้า เอ๊ะ! งง งง แต่ทำไปทำมาเดี๋ยวมันก็ดีขึ้นไป

เอ้า! ปัญหาที่หนึ่งตอบแล้ว ปัญหาที่สอง

โยม : ปัญหาที่สองนี้คือว่าเราจะระวังกับสิ่งที่กระทบอย่างไร คือในขณะที่นั่งก็เหมือนเมื่อกี้ละ หลวงพ่ มันก็จะสงบ สติมันก็มีแต่พอออกมา..

หลวงพ่ : ไม่ได้

โยม : กับข้างนอกเกี่ยวข้องกับงานอะไรอย่างนี้ละ คือเหมือนกับว่าเราจะต้องระวังกับสิ่งที่เข้ามากระทบ แม้กระทั่งความคิดตัวเองที่มันจะแวบออกไป ก็ต้องระวังนะละ

หลวงพ่ : ไซ้ ต้องระวัง เร็วมาก ความคิดมันเร็วมาก ทุกคนปฏิบัติใหม่ๆ จะบอกเลย ความคิดมันเร็วมาก แล้วไม่ทันมัน กูบอกไม่จริง ความคิดนี้เร็วมาก แต่สติตามทันหมด สติตามความคิดทันหมด สติเร็วกว่าความคิด ถ้าความคิดเร็วมากแล้วเอาความคิดไว้ไม่ได้ สมาธิเกิดไม่ได้ สมาธิคือจิตหยุดหมด หยุดนิ่งอยู่กับตัวมันเอง ความคิดจะเร็วแค่ไหน เร็วแค่ไหนก็แล้วแต่ สติทันหมด เราฝึกขึ้นมา สติ มหาสติ สติอัตโนมัติ จริงๆ ใหม่ๆ นี้

ความคิดเร็วมาก เร็วมากเพราะมันมีกำลัง เพราะเรายังไม่สู้กับมัน แต่เราฝึกฝนจน
ความคิดอยู่ในอำนาจหมด นี่ขณะที่มันเร็วมาก เร็วมากเพราะเรายังตามมันอยู่ไง

หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ละ ท่านบอกว่าท่านไปปฏิบัติหลวงปู่มัน แล้วปฏิบัติแล้ว
จิตมันสงบแล้วมันเสื่อมหมดเลย เสียใจมากๆ ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอก

“เป็นอย่างไรละ”

“จิตมันเสื่อม”

บอก “ไม่เป็นไรหรอก จิตนี้มันเหมือนเด็กๆ เด็กๆ นี่มันต้องกินอาหาร มันต้อง
กินขนม เอาขนมล่อมันก็มา ตอนนี้นมันไปเที่ยวปล่อยมันไป ออกจากมันไปนะ ถือขนมไว้
พุทโธๆๆๆ เดี่ยวมันมากินเอง”

นี่ก็เหมือนกัน อยู่กับพุทโธ อยู่กับสติ มันมาเอง ใจที่เร็วๆ ขนาดไหน เดี่ยวมัน
ต้องกลับมาหาขนมนี้ กลับมาหาพุทโธนี้ นี่หลวงตาท่านพูด เวลาท่านเล่าให้ฟัง แล้วฟัง
แล้วสะท้อนใจนะ ท่านบอกท่านสะท้อนใจมาก แล้วเราก็สะท้อนใจ สะท้อนใจ
ตรงไหนรู้ใหม่ ท่านบอกว่า เวลาเราปฏิบัติไม่เป็น ท่านสอนอย่างนี้ที่ตื่นตื่น ก็อยากจะทำ
นะ แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วมันเหมือนกับเด็กๆ มันเหมือนกับคนไม่รู้อะไรเลย เหมือนกับ
เรานี้ไม่ประสีประสาอะไรเลย ท่านสอนเราเหมือนกับสอนเด็กเล็ก เหมือนแจกยาคุลท์
เด็กๆ เลย คนปฏิบัติใหม่ๆ ก็เริ่มต้นมาจากนั้น

หลวงตาท่านพระอรหันต์นะ แต่ตอนท่านปฏิบัติใหม่ๆ ก็เหมือนเด็กๆ เห็นไหม
ทุกคนที่ปฏิบัติมันก็มาจากตรงนั้น ก็มาจากที่เราไม่รู้กันทั้งนั้น แต่ปฏิบัติไปๆ ท่านสิ้น
กิเลสได้ นี่ก็เหมือนกัน เห็นไหม มันเร็วมาก มันแบบ... ก็อย่างนี้ อย่างนี้ทุกคน ทุกคนก็
เป็นอย่างนี้หมด ก็ธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ความคิด แต่เราตั้งสติ ถ้าพูดอย่างนั้นไปตลอด
นะ เราก็จะซาอ่อนไปเรื่อยๆ เราก็จะน้อยเนื้อต่ำใจ เราก็จะอ่อนแอไปตลอด แต่ถ้าเรา
เข้มแข็งนะ สักวันหนึ่งก็ต้องเอามึงได้ มึงจะเดินไปไหนช่างมึง ภูเขายามถนอมตัวกู
ขึ้นมา สักวันหนึ่งต้องเอามึงอยู่ในอำนาจหมด แล้วเข้มแข็งสู้มันไป

ครูบาอาจารย์ท่านทำเป็นตัวอย่างอยู่แล้ว ครูบาอาจารย์เป็นตัวอย่างอยู่แล้ว ถ้าคิดอย่างนี้ ลู่ออย่างนี้ เราก็เติบโตขึ้นมาได้ เราคิดอย่างนี้มาตลอดนะ เราเองก็คิดอย่างนี้เวลาเราท้อ คิดดูสิ คนทำงานมาทั้งชีวิตมันต้องมีผิดพลาดเป็นธรรมดา อย่างเราใหม่ๆ โอ้อโฮ เวลามันสู้ไม่ไหว มันท้อแท้ ท้อแท้มากนะ คอตกละ สักพักเอาแล้ว “พระพุทธเจ้าท่านทำอย่างไร เราไม่ได้ขี้ตื่นท่านเลย” “หลวงปู่มันท่านทำอะไร หลวงปู่มันท่านไม่มีครูบาอาจารย์นะ ท่านต่อสู้มาเองนะ” มันคิดอย่างนี้ปีเดียวมันก็ฟิตขึ้นมา คือประสาเราว่า เรายังทำไม่ได้แค่เศษหนึ่งในสี่ของท่านเลยอย่างนี้ แล้วเอ็งจะมาน้อยใจอะไร

ถ้าโยมพูดอย่างนี้นะ โยมคิดถึงนางปชบาดีโคตมีสิ กว่าจะได้บวช ตามพระพุทธเจ้าไป เป็นแม่นมด้วยนะ ไปขอบวชที่ไรพระพุทธเจ้าไม่ให้บวช จนพระอานนท์ไปขอ โคนหัวไปตั้งแต่ราชวัง เดินเท้าเปล่า เลือดทั้งนั้นเลย นางปชบาดีโคตมี ภิกษุณีองค์แรกของโลก กว่าจะได้บวชนะ

อย่างพวกโยมนี่ไปวัดเมื่อไหร่ก็ได้ ปฎิหารานะกว่าจะได้บวชนะ เสียสามีก่อน เสียลูกสองคน เสียพ่อเสียแม่ เหลือตัวคนเดียว บ้าเลย ไปหาพระพุทธเจ้า “ปฎิหาราเธอเป็นอะไร” สติฟื้นเลย จากคนบ้าแก้วฟ้าวิ่งไปเลยนะ พระพุทธเจ้าทัก “ปฎิหาราเธอเป็นอะไร” สติกลับมาซะ สติกลับมา พระพุทธเจ้าโยนผ้าให้ แล้วบวชไป เป็นพระอรหันต์ คิดอย่างนี้สิ ถ้าคิดอย่างนี้แล้วนะ ความทุกข์โยนทิ้ง สักเดียว

โยม : บางครั้งมันก็ไม่อยากไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องพวกนั้นแล้วละ พระอาจารย์ มันอยากหลีกหนีไปอยู่..

หลวงปู่ : หลีกหนีไปอยู่ ถ้าถึงเวลาแล้วก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ในเมื่อยังไม่ถึงเวลา มันเป็นหน้าที่การงาน เราต้องแบ่งให้ถูกสิว่าเราจะตั้งสติแล้วไปทำงานแค่นี้ เสร็จแล้วเราจะรีบกลับมาภาวนา ในขณะที่ภาวนาเราก็รับภาวนา แล้วถึงพຽ່งนี้เวลาทำงานมันก็ต้องไปทำงานอีกแล้ว เราต้องแบ่งเวลา เราต้องตั้งใจ แล้วคุยกับตัวเองให้เข้าใจ แล้วจะทำเวลาถูกต้อง จนกว่าถึงที่สุด คนเรานี้ะ ไม้แก่ ผลไม้แก่มันจะหลุดจากขั้วเมื่อไหร่ มันก็จะหลุดจากขั้วมัน ถ้ามันยังไม่หลุดจากขั้ว เราก็ดูแลกันไปก่อน

ชีวิตคนนะ โธ่! เราเป็นอย่างนี้เวลาเราจะบวช เราจะบวชนี้ในบ้านไม่ให้บวช
 หรอก กว่าเราจะได้บวช บวชเสร็จแล้วไปปฏิบัติ ไปเจอโทษนะ ไปเจออาจารย์โง่ๆ เซ่อๆ
 สอนกูเข้าป่าเข้าพงไปขนาดไหน กูต้องดึงตัวกูกลับมาไปหาอาจารย์ใหม่ กว่ากูจะไปเจอ
 อาจารย์ที่กูต้อง กูก็โดนเขาหลอกจนหัวปั่นเหมือนกัน ไอ้คนสอนโง่ๆ เรามันโง่กว่าเขา
 เพราะไม่เคยปฏิบัติมันก็เชื่อ พอเชื่อแล้วก็พากูหลงไปไหนก็ไม่รู้ เรากลับมาเทียบ อืม!
 มันไม่ใช่ๆ

พอไปเจอของจริงทำนพูดคำเดียว แล้วของจริงนี้ไม่พรั่าเพรีอ พูดคำเดียวๆ นะ
 ตอบปัญหานี้ ผลัวะ! สะอึก หยุคหมด ถ้าเป็นครูบาอาจารย์พรั่าเพรีอก็พูดเป็นน้ำท่วมทุ่ง
 ไม่ได้ฝักบัวสักเส้น ชีวิตเราผ่านมาอย่างนี้ เวลาชีวิตเราผ่านมาเอง เมื่อวานคุยกับเพื่อนๆ
 เหมือนกันนะ คุยกับเขาว่า แปลกใจว่าทำไมพวกนี้เขามีความคิดอย่างนี้ เราเองเราว่าเรา
 คิด ปัญญาเราไม่ได้คนเก่งนะ แต่เราก็คิดปัญญาเราถ้าเทียบกับคนธรรมดาแต่ทำไมเรา
 อะใจ เราไม่เชื่อบางอย่างอะอะเลย ทำไมพวกคนอื่นเขาเชื่อ กูก็งงจิบหาย เราไม่เชื่อ
 นะ เราต้องคิด ต้องพิสูจน์ แล้วเราโดนอย่างนี้มาเยอะ จนเรามาเจออาจารย์หลวงปู่จวน
 พอหลวงปู่จวนเครื่องบินตก เราก็จเข้าบ้านตา

แล้วจากนั้นมา กูก็ไม่ฟังใครแล้ว เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเขาชี้ไม่เป็นนก ชื่นก
 เป็นไม้ นกก็อ่อนก ไม้คือไม้ เขาชี้กลับกันตลอด พอเขาชี้กลับกันปั๊บ เขาจะบอกเลยว่าไอ้
 คนนี้ตาบอด มันชี้ไม่เป็นนกได้อย่างไร เวลามันเทศน์ออกมา มันสอนออกมา นกมัน
 บอกว่าไม้ พอไม้มันบอกว่านก จริงใหม่ ก็กูก็เห็น ไม้ก็คือไม้ มาบอกนกได้อย่างไร
 ปฏิบัติไป สมาริก็คือสมาริ ปัญญาก็คือปัญญา การฝึกต่างๆ เราทำมาเองเรารู้เอง แล้วเขา
 มาพูดคนละเรื่อง

แล้วอยู่ในวงการมันเห็นมาเยอะ นี่ในวงการปฏิบัตินะ แล้วอย่างวงการที่อย่างใน
 ปฏิบัติของสายอื่น เราบอกไม่ใช่ปฏิบัติหรอก อันนั้นคือพิธีกรรมเฉยๆ คือสร้างรูปแบบ
 มาให้เป็นพิธีกรรม ได้เข้ามาในพิธีกรรมแล้วก็ออกมาไม่มีอะไร ไม่มีอะไร ไม่มีเหตุมีผล
 ไม่มีมรรคมีผล เป็นแต่เป็นพิธีกรรมปฏิบัติ แต่ไม่ใช่การปฏิบัติ เพราะมันไม่ได้ปฏิบัติ
 มันสร้างตัวเองเป็นหุ่นยนต์ แล้วก็มาทำอยู่ในเหมือนโรงงานอุตสาหกรรม หุ่นยนต์ หน้า
 ที่อ้อก็อ้อ หน้าทีเจียรก็เจียร ไอ้เนี้ก็ เคน.. หุ่นยนต์

เราเห็นมา เราปฏิบัติมา เราเข้าใจมา เราถึงสงสาร จริงๆ สงสารนะ แต่เวลาพูดไปนะ เขาว่าปากจัด ระบายเขาที่บ้านทั่วเมือง แต่ความจริงไม่ใช่ซะ ความจริงพยายามจะบอกถูกบอกผิด ซี้ไม่เป็นไม้ ซีนกเป็นนก ไม่ใช่ซีนกเป็นไม้ ซี้ไม่เป็นนก ซี้ไม่เป็นไม้ ซีนกเป็นนก มันซี้กลับกับเขา แต่มันก็อยู่ที่ความเข้าใจนะ อยู่ที่วาสนา

ตอนนี้มันคืออย่างหนึ่งๆ ที่ว่าซี้คือออกไป คนกลับมาอย่างนี้ โอ้ มาหลายคนนะ หลวงพ่อ ผิดครับ อธิบายต่อ ทำไมละ ซี้มันบอก พูดอย่างนั้นเลยนะ ซี้มันบอก มาถึงนะ อธิบายต่อครับ วันนั้นหอมมา ทันตแพทย์ มาถึงกคเทปเลย หลวงพ่ออธิบาย ถามใหญ่เลย อย่างอื่นไม่ต้องพูดแล้ว มั่นใจแล้วว่าผิดแล้ว มาถึงบอกให้อธิบายต่อเลย แล้วถามใหญ่เลย ทำไมต้องเป็นสมาธิ สมาธิเป็นอย่างไรๆ แล้วสมาธิผมจะผิดไหม กลัวผิดสมาธิมาก เขาจะอธิบายเลย

บอกไม่ต้องกลัว อย่างนี้ เราบอกไม่ต้องกลัว เราผิดเราถูก ขออย่างเดียวตั้งสติแล้วถามตัวเองตลอด ถามมันตลอด ถามตัวเองก่อนว่าใช่หรือไม่ใช่ จริงหรือไม่จริง แค่นี้ก็พอถ้าจริงนะ มันไม่มีเหตุผลที่เราจะไปคัดค้านมัน ถ้าเรายังมีเหตุผลโต้แย้งมันได้ ไม่จริงเรายังสงสัยตัวเองได้ไง ว่าอย่างนี้มันน่าจะเป็นอย่างอื่น ใ้ยังสงสัยอยู่ เราหาจนมันเถียงไม่ได้แล้วนะ เออ เออ ถ้ายังถามตัวเองอยู่ว่ามันยังผิดถูกไหมนี้ มันยังมีส่วนผิด

หลวงพ่อ : จบหรือยัง ใครมีอะไรตอบมา

นี่พื้นฐาน พอพื้นฐานหนึ่ง แล้วตรงนี้ด้วย ตรงที่เราเริ่มต้น เพราะคนจะไปน้อยใจตรงนั้น ไม่ต้องน้อยใจ ถ้าผิด ผิดคือผิด ใครทำงานแล้วไม่ผิดเลยไม่มี ไม่มี เพียงแต่ทำให้มีสติ ผิดแล้วเรารู้ว่าผิดแล้วแก้ไข อย่าเอาผิดเป็นถูก ผิดคือผิด ถูกคือถูก แล้วทำไป แล้วเราจะเป็นคนดี แต่ถ้าไม่ผิดเลยไม่มี โห่ ขนาดพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วนะ จะสอนใครได้ มันละเอียดเกินไป แล้วของอย่างนี้ขนาดนั้น แล้วเราทำนะ มันก็ต้องตั้งใจ ผิดก็เริ่มต้นใหม่ ผิดก็ทำใหม่ ผิดก็จะสู้ ไม่ใช่เอาผิดเป็นถูก เออ ถูกแล้ว นี่นิพพาน อย่างว่าแหละ เสร็จกิจแล้ว พระอรหันต์แล้ว นอนอยู่นั่นเป็นพระอรหันต์กันหมด

หลวงปู่ฝั้นท่านพูดนะ เวลาท่านเตือนพระ เวลาไปคุยกับโยม โยมพูดถึงนิพพานหมดเลย แล้วท่านเตือนพระ “มีงคูสิ แม้แต่ผมบนสิริษะเขายัง โกงทั้งไม่ได้เลย” ท่านพูด

แค่นี้หลวงปู่ฟื้น ท่านบอกว่าเวลาพุทธธรรมะกัน นิพพานทั้งนั้น พระอรหันต์ทั้งนั้นเลย แต่ผมบ่นสิริษะเขายังทิ้งไม่ได้เลย ผมนี่เป็นวัตถุนะ ไม่ใช่มรรคผลนะ ท่านปฏิบัติมานะ คนที่ปฏิบัติมาไม่เชื่อ เพราะมันกว่าจะได้มา ประสาธนะ โทษนะ วิกฤติหนึ่งในชีวิตเลยล่ะ กว่าที่จะผ่านมาได้ วิกฤติหนึ่งในชีวิตเลยต้องผจญกับมันมาตลอด จนกว่าเอาชนะมันได้แล้ว ให้อัตถุนี่มัน ไร้สาระเลย แล้วของอย่างนี้ยังทิ้งไม่ได้เลย แล้วคุย ปากคุยจ้อยๆ เลย มรรคผลนิพพาน

หลวงปู่ฟื้นท่านพูดนะ ท่านเตือนบ่อย ท่านบอก “โยม ใครมาพูดนิพพานทั้งนั้น แต่ผมสิริษะมันยังทิ้งไม่ได้” ถ้าพูดถึงมันจะทิ้งหมายถึงว่าถ้าเราอยู่ทางโลกหรืออยู่มันกระเทือนกันไง ถ้าเรา เพศนะ พระนี่อย่างน้อยจะตีพระก็ต้องคิดก่อนนะ แต่ถ้าโยมนี่ใส่ได้เต็มที่เลย ฉะนั้นถ้าเรามีคุณธรรม ทำไม ประสาธนะ เราจะไปให้โทษเขาทำไม ทำไมเราไปอยู่ให้เขาแบบว่าให้เขาติเตียนเพื่อจะได้โทษไป เราก็อยู่ในฐานะที่ว่า เขาจะพูดอะไรเขาก็ระวังตัวนิดหนึ่ง ถ้ากรรมของสัตว์เขาไม่เห็นด้วย เขาจะใส่ นั่นก็กรรมของสัตว์แล้ว คือเราไม่สามารถปิดกั้นอะไรได้หมดหรอก นานาจิตตัง ความรู้สึกของคนมันหลายหลาก จะให้คนมีความรู้สึกเหมือนกัน มันเป็นไปได้ แต่เราก็อย่าทำตัวเราให้เป็นต้นเหตุ อย่าทำตัวเราให้เป็นต้นเหตุให้เขาได้รับกรรมของเขา ถ้าอย่างนั้นก็หลบมา

แต่ขณะที่ทำงาน อย่างเช่น หลวงตาเมื่อก่อนท่านไม่ออกมายุ่งเลยนะ แต่เวลาท่านออกมาไทยช่วยไทยแล้ว ออกมาช่วยโลก ท่านก็โคตรแรงเสียดสีมาก แต่เพราะท่านต้องแลกมาเพื่อโลก เวลาท่านจะออกมาทำ พอแรงเสียดสีมาท่านก็ไม่กลัว เป็นกรรมของสัตว์ละ เห็นไหม ท่านพูดคำหนึ่ง จำได้ไหม ท่านบอกเลย

“ที่ออกมาช่วยโลกเสียใจอยู่คนเดียวเท่านั้น เสียใจอยู่คนเดียวเท่านั้น คนตกรกมากนักรก อันอื่นไม่เสียใจเลย”

ท่านคิดว่าท่านทำเพื่อโลกไง แต่เสียใจอยู่คนเดียว คือ คนไปจบบ้างท่านไว้มาก จะตกรกมาก ทั้งๆ ที่ท่านทำความดี ท่านก็ไม่ต้องการให้ใครได้รับผลไม่ดีเลยนะ แต่มันสุดวิสัยใช้ไหม เพราะเขาทำของเขาเอง ตอนหลังๆ ท่านพูดนะ ท่านบอกที่ออกมาเคลื่อนไหวก่อนช่วยโลก เคลื่อนไหวเพื่อประโยชน์ของโลกนี้ อะไรก็ไม่เสียใจเลย เสียใจอยู่

อันเดียว “ไอ้คนที่ไปดิฉินนิทานมันจะตกรนรกมาก” เห็นไหม ทั้งๆ ที่เขาทำของเขาเองนะ
แล้วเขาทำลายท่านด้วย ท่านยังเสียใจแทนเขาเลย แต่มันไม่รู้ตัว

คูสิ คุณน้ำใจของพระที่ท่านมีคุณธรรมดี เขาทำเราแท้ๆ เลยนะ ยังไปสงสารเขาเลย
แล้วทำไมจะเสียสละไม่ได้ล่ะผมบนศีรษะ

ไม่มีอะไรนะ จบแล้ว เอวัง